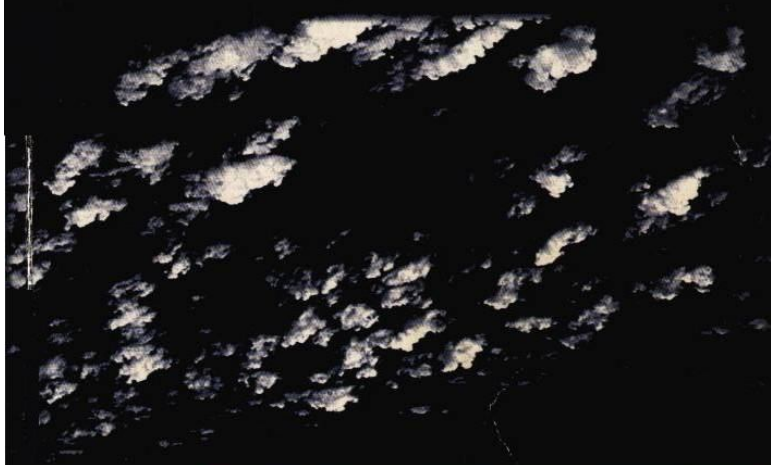

В о л ь г а Г а л е е в а

РЕКОНСТРУКЦИЯ

ТИЕИЗ

Вольга Гапеева

РЭКАНСТРУКЦЫЯ НЕБА

Менск
огвінаў
2003

УДК
ББК 84 (4 Бєи)
Г 55

Другі Фронт Мастацтваў

Сэрыя SCHMERZWERK

Куратары
Ілья Сін і Зьміцер Вішнёў

У кнізе выкарастаныя малюнкi
Цiны Пiютунен

Дзіцяча-казачныя позіркi Вольгi Гапеевай ператвараюць Рэальны сьвет у Краiну, дзе сыпле “марцыпанавы сьнег”, а восеньню “газэты адлятаюць у вырай”. I пакуль лірычны герой зьбіраецца на вайну, на абшарах кнігi вядзецца “рэканструкцыя неба”. Так што i немагчымае часам можа стацца магчымым. Ня верыце? Пачытайце i пераканаецеся самi.

© Вольга Гапеева, 2003
© Другі Фронт Мастацтваў, 2003
ISBN 5-94716-009-9
© Выдавец Логвінаў І., 2003

БЕЛАЯ ПТУШКА Ў ЧОРНЫМ ПАЛЁЦЕ

Калі я пісаў маніфэст (“Утылізацыя болю”) суполкі *Schmerzwerk* — нечакана заўважыў, што чытую тэксты Вольгі Гапеевай часьцей, чым маіх даўнейшых сяброў — Вішнёва, Сіна, Бахарэвіча, Вальжыны Морт, зь якімі мы колісь стварылі, а потым скасавалі трансавангардны рух Бум-Вам-Літ.

Сутнасьцю бумбамлітаўскага праекту было пашырэньне межаў літаратуры, пошукі новых спосабаў камунікацыі паміж аўтарам і аўдыторыяй. Мы шмат экспэрымэнтавалі з акустычнымі, графічнымі, жэставымі спосабамі пабудовы тэкстаў (напрыклад, пісалі вершы на грошах і таблетках, карцінах і картах, рукавіцах для боксу й лямпачках...). Гапеева не была сябрам ББЛ, але ёй таксама часам надараецца скарыстоўваць у ролі камунікацыйных прыладаў “непісьменныя” рэчы ці ўласнае цела: “*Стану пыталёнікам пасярод поля сярод чорных кропак крумкачынае зграі*”.

Варта адзначыць, што пад шыльдаю *Schmerzwerk* аб’ядналіся тыя з былых бумбамлітаўцаў,

якім, як і Вользе, не пашчасьціла гартаваць свае таленты ў традыцыйнае кузьні кадраў беларускае савецкае літаратуры — на філфаку БДУ. Адапаведна, мы менш зважаем на клясычныя традыцыі, не прыстасоўваем свае творы да патрэбаў школьных падручнікаў, не назаліем чытачам заклікамі любіць Айчыну больш, чым танцы й футбол. Радзіма — яна як дзяўчына: чым больш кажаш ёй пра сваю любоў, тым менш маеш шанцаў, што яна ня здрадзіць табе.

У сучаснай Эўропе няма літаратуры больш палітызаванай (больш залежнай ад палітыкаў), чым беларуская. Амаль усе тутэйшыя літаратары хаўрусуюцца й варагуюць на глебе не эстэтычных, а палітычных прыхільнасьцяў, імкнуцца дагадзіць не чытачам і крытыкам, а грантадаўцам зь іхнымі не заўсёды дасканалымі густамі. Ня дзіва, што беларуская літаратура малавядомая ў сьвеце: беларуская палітыка амаль нікому за мяжою не цікавая.

Народ, да якога мы маем гонар і няшчасьце належаць, — гэта нябачны, унутрывенны орган нашага цела, гэта спадчынная хвароба, што перадаецца спакон вякоў. Мы ня лічым сябе патрыётамі, хоць любім сваю зямлю й псэўдадзяржаўную мову ня менш, чым трубадуры аднаўленьня БНР ці БССР. Рэч у тым, што іншыя землі ды іншыя мовы нам таксама падабаюцца. Пабеларуску мы пішам таму, што гэтая мова крыху больш, чым расейская ці нямецкая дазваляе нам быць шчырымі. Беларуская не была моваю нашых маці і школьных настаўнікаў, але гэта мова

бальшыні нашых сяброў, мова не вэртыкальных, а раўнапраўных стасункаў паміж людзьмі.

Архітэктары нацыянальнага адраджэння ма-раць прычакаць часоў, калі па-беларуску можна будзе размаўляць з прастытуткамі (і ў некаторых дабрачынных фундацыях гэтая мэта ўжо дасягнутая), нас жа беларуская вабіць менавіта тым, што на гэтай мове пакуль размаўляюць няшмат людзей, якія прадаюць сяброўства й каханьне. Мы не імкнемся любым коштам беларусізаваць беларусаў (у гэтым летуценным праекце загрузлі ледзь ня ўсе іншыя аўтары нашага пакаленьня). Наша язяля створаная ня толькі для патрыётаў, як і мора — ня толькі для маракоў, а горы — ня толькі для альпіністаў.

Пісьмо для нас — падзея не палітычная, а экзистэнцыйная: мы спадзяемся перакуліць ня сьвет (ці адну асобна ўзятую ўсходнеэўрапейскую краіну), а ўласнае жыцьцё. Напрыклад, Гапеевай пісьмо нагадвае сон, зь якога можна прачнуцца ня ў сньня, а ў заўтра ці ў які-небудзь іншы дзень, у якое-небудзь новае цела: *“Тое, што мусіла зда-рыцца са мной, ужо адбылося гадоў 60 таму”*.

Вольга піша спантанна, экспромтам — таму яе тэксты рэдка выглядаюць дасканалымі. Магла б пісаць і больш гладка, але перакананая, што віртуознасьць забівае шчырасьць пачуцьцяў, “робіць словы шклянымі ці скамянелымі”.

Найвышэйшая каштоўнасьць для літаратара (прынамсі, для сябраў суполкі *Schmerzwerk*) — свабода слова. І свабоднымі нашыя словы мусяць быць ня столькі ад свавольства рэдактараў і чы-

тачоў, колькі ад мэркантильных разьлікаў само-
га аўтара.

Вольга мяркуе, што душа ў бальшыні людзей
жыве амаль нерухома, як яйка ў шкарлупіне, што
ляжыць на паліцы ў лядоўні. Гапеева почасту
правакуе чытача брыдкімі ці рызыкаўнымі сло-
вазлучэньнямі, каб прабіць тую шкарлупіну, выз-
валіць чалавека зь вязьніцы ягонага жыцьцёвага
досьведу, што раіць цурацца ўсяго новага й не-
зразумелага. Эпатажныя, шокавыя вобразы ста-
вяць чытача перад выбарам: расплысьціся па па-
тэльні яечняю альбо знайсці ў сябе за сьпінаю
крылы й дацягнуцца імі да неба. Зразумела, нічога
прыемнага ў тым, што цябе падсмажваюць, со-
ляць і зьядаюць, няма. І ня менш *“балюча птуш-
цы ў белым палёце адчуваць сябе чорнай”*: быць
як усе, але паводзіць сябе насуперак законам зграі.

Гапеева жыве ў сьвеце, дзе ўжо не існуе ніякіх
абсалютных каштоўнасьцяў: *“Недзе памёр бог, а
я вару сабе зупу, і ўсё — як звычайна”*. Разам з
тым яе нельга залічыць у нігілісты: ствараць Воль-
зе нашмат цікавей, чым разбураць. Па сутнасьці,
Гапеева прапаноўвае чытачам ня твор, а матэры-
ял, запрашае нас збудаваць сабе зь яе дапамогаю
новы дах над галавою: *“Тут вядзецца рэканст-
рукцыя неба, а якое яно было напачатку — ніхто
й ня памятае”*. Кожны чытач рамана “Рэканст-
рукцыя неба” мае права скласьці (прачытаць) яго-
ныя фрагмэнты ў іншай пасьлядоўнасьці, мае
права дадаць да іх уласныя ўспаміны й лету-
ценьні — і Вольга ня будзе адмаўляцца ад суаў-

тарства. Чужы досьвед жыцця для яе — такі ж родны, як свой уласны. *“Мяне робіцца столькі, што я ўжо ня ўпэўненая ў дакладнай лічбе сваіх воляў оляў вольгаў волечак валісьцяў вольцяў...”*

Калі меркаваць паводле нумароў на фрагмэнтах, падчас друкаваньня рамана балышыня гэтых зацемак згубілася (мажліва, тое самае адбылося й падчас будаўніцтва тае рэчаіснасьці, у якую ўплецены нашыя целы?). Зь іншага боку, аўтар прапаноўвае разглядаць раман (ва ўсіх ягоных ва-рыянтах) як адну зь незьлічоных “дэталей” сусьветнае машыны жыцця.

Мастак Алесь Пушкін, пагартаньшы рукапіс кнігі Гапеевай, падзяліўся высноваю, што Вольга — чалавек вельмі эгацэнтрычны. Так і ёсьць, аднак у пэрымэтры аўтарскага “Я” можна напаткаць каго заўгодна. Гапеева часта піша й мужчынскай, і дзіцячай рукою. Яна ня можа вырашыць для сябе, які яна мае пол, узрост, грамадзянства: такая полівалентнасьць дазваляе Вользе лепш разумець іншых людзей — знаходзіць сябе ў чужых імёнах і справах: *“Я прыкладаюся вухам да вуха чужога, слухаю цяпло чыіхсьці ду-мак пад грукат малочнага сэрца”*.

Як і кожны аўтар, Гапеева жыве ня столькі ў тэкстах, колькі ў чытачах: *“Я прайду зданьню праз тваё цела й аддам словы нямым вуснам”*. Вольга не падзяляе людзей на сябе й астатніх: асоба ў яе — адна, а целаў і лёсаў — усе мы, каму здарылася дыхаць зь ёю адным паветрам альбо разгарнуць гэтую кнігу.

Юрась Барысевіч

НЕБЯСПЕЧНА
ЗОНА

ВЕРШЫ

5913 KAEKI
HIE XA231116

Белы. Чорны.
Кантраст? Антонім?
Хутчэй — дзеці ШЭРАСЬЦІ
з процілеглымі мроямі.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Недзе на цёплым жываце
існуе мільённая радзімка.
цікава — пра што яна марыць?..

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

фэміністам
і фэміністкам

Пясочны матыль
(ужо стары дзядзька)
прыпыніцца ля
блакітна-зімовай кветачкі...
а ўвечары –
здрадзіць ёй
з нахабнай лямпачкай.

В О Л Ъ Г А Г А П Е Е В А

таўровыя подыхі
асядалі на пульсуючых шыях
і сьцякалі ў цыянiстыя вочы
перапаўняючы іх каліем

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Хлопчык кульгавы
злуецца на боцік
пытае ў таты
чаму ён скача
а я бягу ад таго
што бачу
а ён стаіць і злуецца
на боцік

Калі народзіцца сьмерць і
памрэ нараджэньне
будзе халодна.
Знакамітыя людажэры
ўпрыгожаць свае кромлехі
гірляндамі прусаковымі
і сьнегам засушаным
яны сыціснуцца камячкамі
і ціхенька-ціхенька будуць
цалаваць шматкі маёй скуры.

ВОЛЬГА ГАПЕЕВА

Марцыпанавы сьнег
уключалі толькі па пятніцах
калі птушыныя сьвятыя
хавалі свае лапкі
ад маіх дзіцячых позіркаў.
Яны баяліся тлустых зімовых вусеняў
таму апраналі пухнатыя кажухі
й хавалі свае лапкі
у маіх дзіцячых позірках.

на падлозе вандруюць не паперы
на падлозе вандруюць вантробы
яны пляскаюць у далоні
патрабуючы словаў
на падлозе шкрабецца ня котка
на падлозе шкрабуцца нэрвы
яны лапчаць сваю сыстэму
аплятаючы косткі
на падлозе ня пляма сьмятаны
на падлозе мыюцца цені
яны пішуць сінія вершы
патрабуючы кавы са спэрмай

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Пад грукат малочнага сэрца
шпітальнай багоўкі
я прыкладаюся вухам
да вуха чужога
я слухаю цяпло чыіхсьці думак
пад грукат малочнага сэрца
шпітальнай багоўкі

В о л ь г а Г а п е е в а

Запляцеш мне коскі коскі
з водарам лекаў
і я прайду зданьню зданьню
праз тваё цела
і я аддам словы словы
нямым вуснам
калі запляцеш мне коскі коскі
з водарам сьмерці

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Пёрка пухнатае падае
зь цельца птушынага
падчас палявання
на ложак асфальтавы.
Пёрка пухнатае ведае
ляцець яму доўга
таму асьцярожна кладзецца
на голаў
анёла.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

У країнах недасьледаваных твараў
з тваімі вачыма
шукаю выйсьця
ды – марна
шапаценьне стомленых вуснаў
ускрыкі зрэнак
сьляпыя ніколі ня чуюць
глухія ня бачаць.
Дарэмна размовам і поўніць
нямытыя шклянкі
на сьняданак – смажаны чмелік
а потым
вывучэньне атамаў страху
ў белых пакоях.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

На целе тваім
як на мапе Сусьвету
ёсьць чорныя кропачкі выпаў,
буду шукаць іх і даваць ім
імёны СВАІХ каханкаў
адылі
прабягу казытаньнем дзіцячым
і зьнікну
ў белай траве
пад небам зялёным
Аднойчы...

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Я збіраюся на вайну
кожную раніцу
чышчу боты – рыхтую зброю
ПОТЫМ
мы будзем кахаць потым
а зараз няма калі
я збіраюся на вайну
чышчу боты – рыхтую зброю
хочаш – цалуй мае вочы
пакуль не баляць яны
ад калючага дроту
жабкай станеца хто-небудзь іншы
а мне няма калі
я збіраюся на вайну
чышчу боты – рыхтую зброю
заўтра птушкі скінуць на крыльцы –
гэта звычайны прагноз надвор'я
ну што ты паціскаеш плячыма
я – немагчыма

В О Л Ъ Г А Г А П Е Е В А

Я прыйду на тваё пахаваньне
зярняткам
схаваным недзе ў кішэні
у якой будзе дзірка
памерам зь летнюю мошку
я прыйду на тваё пахаваньне
агрэставай цэлкай
(спакушаць старых матылёў –
няўдзячная справа)
я прыйду на тваё пахаваньне
пясочкам зь неба
упаду з вышываных далоняў
проста ў ложак

В о л ь г а Г а п е е в а

Ты гандлюеш маімі вачыма
з ранку да вечара
пафарбаваўшы ў колер зялёны
выдаеш іх за яблыкі
дрэва свайго спаракхнелага
па сьвятах паганскіх
ты нанізаеш вочкі мае
мігдаловыя
на тоўстую нітку
і дорыш жывыя каралі
далёкім мурынкам

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Калі робіцца вусьцішна
заплюшчваю вочы
таму, хто стаіць побач.
Раніцу глытай асьцярожна
пакуль дождж не прапаліў ёй
скуру
а лепей
схавайся пад коўдру
да таго, хто ляжыць побач
і глытай-глытай асьцярожна
каб не параніцца
алюміневай раніцай.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Адчыняй сваю дамавіну
я ўкрыжую цябе на басэтлі
маё цела ня можа больш лётаць
яно мкнецца ў свой лепразорый
З тваіх костак зраблю сабе панцыр
не шкадуй мяне, маіх лапак
чарапашкаю быць няблага
толькі ў неба глядзець нязручна
Я памыю твае вантробы
і разьвешу сушыцца на дроце
на рабінах чырвоныя гронкі
гэта я сьвяткую забойства

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Пясок

колеру маёй скуры

сьнегам кладзецца ля акіяну

плача нехта

а нехта памірае

Там на ўзьбярэжжы трупных аповесьцяў

жывуць пілігрымы – войска крумкачовае

іх вязьні – нехрышчоныя лужыны

іх дзеці – душы атручаных

плача нехта

а нехта памірае

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Восеньню
калі ўсе газеты
адлятуць у вырай
я распавяду табе пра карабельную самоту
і пра стомленых пражанкаў што пішуць
свае аўдавелыя вершы.
Апошняе шкло
парвецца на акулерах патаемнага дому
і я прыгадаю фіялетавае заўтра
і ты не станешся ягоным хросным бацькам
(твой Бог не дазволіць гэтага).
Шэрая кволасць нябеснай вадкасьці
ўжо не пакутуе пад вострымі штыкамі
Былога сонца.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

У слоік
парослы атручаным квецьцем
я пакладу свой сорам – жоўты павук
спляце павуціну
і нецвярозых мухі
засьведчаць сваю далікатнасьць
пачуўшы ягонае хваляваньне
(мой страх перад табою)

Вольга Гапеева

я распілую хоспісны вечар
клічнікам раніцы
ты палавінкі яго пакладзеш
на шалі жаданняў
аквамарынавы подых маёй летуценнасьці
і
недасяжны бурштын
тваёй сталасьці

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Цэляфанавыя вятры
запакоўваюць аблогі
дажджы не ідуць
яны ня людзі.
Сумна глядзіш як асобы жаночага полу
здымаюць перад табою
спачатку станік а потым
а потым ўжо неістотна
адпаведная колькасьць пытанняў
да загадзя падрыхтаваных адказаў
а ўрэшце навошта
ты ўсё пра іх ведаеш.
У іхніх вачох няма нават зрэнкі
тваёй каханай.
Некаторым прымацоўваеш плаўнікі
ды хвосьцікі
каб яны змаглі плаваць па моры
якое хутка назавуць тваім імем
іншым прышытваеш срэбную луску
каб у выпадку звальнення з працы
яны маглі б асьвятляць твае пакоі.
Час нікуды не ляціць
ён ня птушка
ён проста правальваецца
ў каналізацыйную дзірку
і захлёбваецца там
марскімі пачварамі
жалезнымі цмокамі
іржаваю сьлінаю.
Эпоха палонных сантэхнікаў
хутка скончыцца
і зноў давядзецца
заліваць іхнія муміі цэмантам.

Аблокі перасьпелыя
не сарваныя маім птушыным
позіркам
сухажыльлем чапляюцца
яблыка спасаўскага
і напіўшыся чэрствай самотнасьці
кахаюцца з хмарамі

Вольга Гапеева

крылы
мною выразаныя
з падручніка па біялёгіі
раптам убачу за сьпінамі
гарбатымі сьпінамі псаломшчыкаў
ціхенька спалохаюся
і вось ужо
енкі клінічныя
ціснуцца ціснуцца ў дзьверы
ціснуцца ціснуцца ў вочы
ціснуцца ціснуцца ў вушы
чуеш?

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

ВЕРШЫ ПРА ЖНІВЕНЬСКИ ГОЛАС

I

жнівеньскі голас
назьбірае каштанаў
сініх і жоўтых
намерла-хворых
сьлёзкамi скоцяцца
ў даліны далоняў
сіні і жоўты
жнівеньскі голас

В о л ь г а Г а п е е в а

II

Золатка, Вас расстраляў
жнівеньскі голас?
Значыць так трэба. Ня плачце.
Прашу Вас, ня пэцкайце лісьце
сваёю крывёю.
Золатка, можа запрасіце нас
у калегіюм сьмерці?
Што? Перапоўнены?..

з прасьціны мармэляднага неба
вышый мне вусны
з вэлюму чорнага ветру
вышый мне вочы
зашпілі на сукенцы
цацачны гузік
і навучы ўсьміхацца
пункцірамі ночы.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Асьцярोजना памый свой ценъ
мы – словы
пакараныя маўчаньнем
і мы ня вернемся
з тае вайны
паміж мною і мной

В о л ь г а Г а п е е в а

Як паклічу цябе на вайну
ці пойдзеш са мною
праз жоўтае-жоўтае поле
да гары Сьвятое?
Як згублюся ў жоўтым полі
з параненай галавою
ці станеш мяне шукаць
з ранку да ночы?
А як знойдзеш
ці зразумееш мяне – чужую
непадобную ні на кога –
дзікага зьвера?
Як раздрапаю скуру тваю
не ад лютасьці
ад адчаю
закрычыш ад болю тупога
ці ад асалоды?
А як скончыцца жоўтае поле
і пачнецца восень
ці будзе апошні наш яблык
сярод ссохлага лісьця?

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Чаму я ня дрэва
пад тваёю сякерай
некранутае вока
шматкамі позірку
пахам солі аддае вонкавасьць
а я ўнутры
і не знайсці мяне
ты прыйдзеш на поле
парослае валасамі
зьбіраць ураджай
задубелымі пальцамі
і пакладзеш на каменедрабілку
рэшткі цела майго
недасьпелага

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Адсюль немагчыма памерці
тут можна адно — слухаць
і ўпарта ня чуць
як навокал
нічога ня дзеецца
як бэтонныя дрэвы
чакаюць сваіх кватарантаў —
алюмініевых птушак ТУ-154
як людзі стукаюцца аб шкло
ў сваіх камэрах хаваньня.
Ужо на працягу тыдня
тут вядзецца рэканструкцыя неба
а якое яно было напачатку
ніхто й ня памятае.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Я часткова памру
часткова загіну
кавалками зьнікну
кроплямі высахну
жменямі разъвеюся
каменьчыкамі патану
шматкамі спаракнею
па малекуле атручуся
па атаме задыхнуся
выкінуся
парвуся
па швах разъдуся
пад колы патраплю
і зьнікне праблема выбару

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Белая жырафа
паплёскайся ў Сэне
я хачу бачыць якая ты —
мокрая.
Белая ці з прожылкамі?
а можа зялёная
ад водарасьцяў пухнатых
і цьвілі сьлізкае?
а раптам чырваньню заліешся
мабыць тады прыгожай здаешся?
Не
адказала жырафа
зрабіла крок
і паплыла па Сэне
белым гарлачыкам

В о л ь г а Г а п е е в а

Сьпелыя зморшчынкі лужынаў
пакрыёма схаваем
ад матыля-аднадзёнкі
каб ня бачыў
якое жыццё можа быць
доўгім

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

У жоўтай траве
цвыркун пацяровы
чакае
пакуль яму намалююць
непаслухмяныя вочкі

Вольга Гапеева

сьнежня чацьвертага
згвалтаваныя дрэвы
прыкрываюцца пер'ем птушыным
ды марна
ім не пазьбегнуць майго шкадаваньня
сьнежня чыцьвертага
я выгульваю сябе
на алеях дахавых
для ўзмацненьня
болю сьвяточнага
недзе памёр бог
а я вару сабе зупу
і ўсё як звычайна
сьнежня чацьвертага

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

У доме дзе вада рассыпалася
ад абыякавасці
штучным подыхам
лечыш сполахі
а я не адказваю
мне бегчы ды бегчы
выбраныя словы
старанна сьціскаю ў кулачок
добра?
а я не адказваю
мне б пасьпець схавацца ад дзетаў тв
ад маіх сполахаў
спатыкнуся аб вусны
правалюся ў вочы
накладу бінты вакол галавы
зь цябе выціснуся
і пачну ротам сьцінелым
сьнег есьці

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

злосны абледзянелы Ыт
ніколі ня чуе крокаў
Хіам
справа ягоная – сякеры вострыць
а зьлева – гарбата стыне
у кубку
ад авангардысткі

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Я прачынаюся ад таго што цела тваё
стала халодным
ты памёр.
ноччу.
магчыма пад раніцу
сьледства ня будзе!
лядовішча зьнішчыла ўсіх сьведкаў!
давай зоймемся
непатрэбнаю раніцай
расчэшам яе
ці нашым ёй абалонак
з уласнае скуры
можаш застацца тут на стагодзьдзі
сьледства ня будзе !

Вольга Гапеева

Ад слупа да слупа
па сталых правадох
з хуткасьцю
трыста мэгапацалункаў
ў хвіліну
цячэ нешта
нешта маё
вялізнае з пахам язьміну.
Стану пытальянікам
пасярод поля
сярод чорных кропак
крумкачовае зграі
і на сухажыльлях
цела свайго
што-небудзь з Шапэна зайграю.
Да д'ябла ўсялякія там
'каханьні'
мяне ванітуе ад іх пяшчоты
я лепей буду на паляваньні
страляць сабе ў голаў
ад адзіноты.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Дзікія кірлі на сьняданак
склявалі мой страх
іх вочы нахабныя
даелі свой дзень
новая гісторыя
недапітай гарбаты
недапісанай скаргі
недасолёных рэчак...
лашчы ногі мае й рукі
калі чацьвер — яшчэ немаўлятка
яму ўсяго — дзьве гадзіны
а я зьнікаю
як зьнікаюць выспы і чоўны
на тваім далягледзе.
Вазьму іх з сабою
некалькі мільёнаў тваіх сьлёзак
хаваюцца ў ракавіны
і застаюцца на мяжы
скажы
яны таксама твае каханкі?

Вольга Гапеева

Зрываюся

лячу

падаю

вочы колюцца аб нешта

цёплае — гэта ты

расчытваеш сьляды інквізыцыі

пад пракіслым сонцам

кастрычніка

Дрэвы гуляюць у шахматы

мы гуляем у дрэвы

нехта заўсёды здаецца

першым

раніца перад расстрэлам

сёння мая чарга

крумкачоў пасьвіць

на пальцах салёных рабіць

засечкі

калі вочы адмаўляюцца

бачыць

я знаходжу твой голас

навобмацак

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Мяне не хапае бо
каб пакрыць твае вусны сваімі
патрэбна Вечнасьць
жменьку чырвоных птушак
кіну ў неба
тая што ўпадзе
станеца зернем
і прарасьце
праз рукі мае
чорнымі дзьмухаўцамі
ты раззлуеш свае словы
яны
коньмі
паСкачуць па Скуры абСыпанай
Сакурай
раздрапаюць
раскрышаць вусны
кінь мяне ў неба
я ўпаду
бо я – зерне
што прарасьце сланечнікам
белым белым мылам
сады памыю
пах дрэва ў валасох
зь дзіцячага шоўку
прачнеца

разам

амаль

побач

Вольга Гапеева

Е белым кітом

умерзнуць у неба
мне белым кітом
заснуць за вакном
прачнуцца
не пяском

і ня глебай
а белым белым белым кітом
і дзень будзе сьніць
мае акіяны
няўдала
падзеленыя лініяй фронту
войскі аблокаў і войскі хмараў
пад кулямі плачуць
сухім потам

а мне выкінуцца на бераг
кітом белым
і хлеба духмянага кавалак
зьесьці
пакуль не прыйшлі
на той бераг
людзі
цяжарныя сьмерцю.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Пустою калыскай павісну між вуснаў дрыготкіх
люляць радзімыя плямкі
нагамі ўрасьці ў глебу
рукамі
ў аблокі
пахнуць ды слухаць
мурашыныя маршы шалочуць
у вушы шалёныя смакі
гаркавыя
як крывя дзьмухаўцоў
як грудзі травы залітыя семем жаўнера
прымружыць
пакатыя вочы траўня скляваныя макамі
у лых вачніцах ваўчыцы
там дзе варушыцца поўня
то ўлева то ўправа
гайдаюся я калыскай пустою
пад сэмафорным небам
чый спогалас
замыкае дзьверы
а вусны ня вераць
і торгаюць ценяў
ад галасоў, ад дрэваў
і ад валасінкі кароткай
што трымае мае прыдалоньні
на ўлоньні
акурат над бяздоньнем
уверх

Вольга Гапеева

я бяздомныя рухі цела свайго
я бяздомныя рухі цела свайго напаткаю
у завані
між караблёў п'яных
дзе сухажыльлем разьвесілі кашаль
на дрэвах
аглохлых ад вачэй безьлічы
дзе шкарлупіньне на шкло налепла
мне не адскрэбці
і белая вусьцішнасьць
матыльком
сядае на голую сьпіну
вольную
ад крылаў ад крыкаў ад пацалункаў
мая свабода навыварат пляце сабе КОкан
і КОжны з нас вусьціш
і КОжны з нас паасобку

па-ведамленьне
аб не-існаваньні
прышло
не-чакана
было залішнім
выцягваць боты
ды йсьці на сустрэчу
кожную голку
з маіх пазногцяў
павыцягвалі ўчора
зрабілася сумнай
ды бессэнсоўнай
вячэрняя кава
лужыны
мокрыя могілкі кропель-ападкаў
штодзённа
тут папаўняюцца
новымі жыхарамі
птушка
з адрэзанай лапкай
і вокам кіклёпа
сядзіць на падваконьні
ды чысьціць пёркi
жапчыны
змываюць штучнасьць
і ў сваіх ложках
чакаюць таго
чаго не адчуюць напэўна й заўтра
сьвяточны пірог
застанецца на дзень наступны
а я ўсё адно
пайду басанож
па тваім роце

Вольга Гапеева

**р-ранкам халодным
халодным-м-рр р-ранкам
ля вейкаў
ціха
памірала
вечнасьць**

В о л ь г а Г а п е е в а

Вока каня
Вільготнае ад вуснаў маіх
Перакульвае мяне
галавой долу
рукі мае занадта слабыя
ісьці па зямлі
а ногі дужа ўжо брудныя
каб крочыць па небе
так зьяўляецца неабходнасьць
вырошчваць крылы
ці рабіць іх
з надручнага матар'ялу
і
ня лётаць
сіняю вену
што небам праклалі над каштанавым дрэвам
мне так лёгка парэзаць
навостранным пер'ем
лепей зьверам зьбягу.
ля засохлае студні
буду грызці каменье
да смаку салёнай іржы ў роце
і спадзе мая смага
як вейка з вока каня спадае
на чэрствыя вусны
дзікай свабеды
мінаючы рудыя бровы
той мост адзіны
да якога ніяк не дайсьці мне —
занадта ён побач

Вольга Гапеева

Валасы мае
голос адкіне
Д а л ё к а
за сьпіну ночы

выгнутай абаранкам

гэта я той жаўнер
што гвалціць сваю перамогу
пад парванымі крыламі
чорнага птаха

гэта я на ўскрайку імя
расстраляю бясплодныя дні
паставіўшы іх да сьцяны
тварам
крыравым нэктарам
выпестаўшы салодкую кулю

абадранае сэрца
за адамаву скабу закоціцца
шкляной пацеркай
хапаючы
мандарынавы пыл
чужых на ўвесь сьвет
вуснаў

а я крыкну яму
крокам руш
услед за сьнегам кульгавым
туды дзе
босыя ногі рудавакіх анёлаў

ідуць зь берага левага на правы
слухаць
бязротую вусьціш
неруша вачэй нашых

В о л ь г а Г а п е е в а

напэўна
салодка ў роце
ад жоўтага пацалунка
напэўна
няёмка ад сіняга позірку
напэўна
абдымкі чырвоныя ёсьць самымі моцнымі
а думкі ружовыя —
пухнатыя камячкі надвячоркам
напэўна
дотык далоняў замерзлых
попельна-шэры
са срэбнымі кропкамі
ад якіх казыча ў носе
напэўна
балюча птушцы
у белым палёце
адчуваць сябе чорнай
напэўна
зіма. што зробіш.

Вольга Гапеева

сьпінамі ў сьнег падаем
рукі раскінўшы ўпоперак
цёпла ўздрыгваюць вейкі
апошняга дня вайны
тварам да смужнага неба
неба мяне цалуе
анёлы там у цывільным
а тут
у вайскавай форме
крокі закаваныя ў боты
ножаць басанож ножаць
ногі закаваныя ў крокі
і я закатаваная ў сьнезе

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

калі памірае дрэва
ружовыя смочкі
схіляюць свае галовы
ў знак жалобы

калі памірае дрэва
робіцца цёмна
бо ўсе вочы хаваюць сорам
за фіранкамі вейкаў

калі памірае дрэва
боль каханка
я судзяшаю
вуснамі лекавымі
і перабінтоўваю цела ягонае
рукамі ды пальцамі бялявымі

калі памірае дрэва
нехта моўчкі бярэ маю голаў
у далоні свае
і засынае
пакуль недзе за вокнамі
ПАМІРАЕ МАЁ ДРЭВА

Вольга Гапеева

сакавітая
сукравіца
раскусвае
скуру
да самых зрэнак
пасівелых ад болю
на шматочкі выспаў
на тысячы смочак
што схаваліся ад спарону
куды ні кроч – паўсюль эрагенная зона
мядовым язычком
вузлы залізвае
і ўжо ня болесна
і вочы хутаюцца ў вочы
а я чырк
чыркну
чырваньню
па шчацэ
дзе
яшчэ
не астылае
яшчэ цёплае
варушыцца
цельца
пацалунка
кволага

В о л ь г а Г а п е е в а

У душным пакоі душацца
душы
а мы нацягваем сіняю скуру
на кончыкі пальцаў
у душным пакоі душацца
душы
толькі чамусьці Я задыхаюся
нічога-нічога
знайду Гаўроша
пазычу грошы
набуду Будду
і буду
зноў дыхаць

Атрамантавыя плямы замярзаюць
ад холаду
гэтага гораду
жвірынкамі за каўнер коцяцца
гуляюць у хованкі
мы выракаемся нашай аголенасьці
на карысьць нязьменнай статыстыкі
жывых памерлых і не
народжаных
чырвоных плямак атрамантавых

Вада парастае мохам
забыўшыся на сваю сутнасць
струменьчыкі валасоў знікаюць
у карнавальным пыле
як амальгамавым сьнегам
пахнуць першыя птушкі
так водарасьці твае плачуць
па акіяне каханай

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Ружовыя галоцынацыі
прыходзілі нечакана
запаляючы першародныя ліхтары
сваім колерам
з гузікаў і разынак
дзеці будавалі хаткі
сваім будучым немаўляткам
абмінаючы пяты дзень
восемдзесят другога шэрагу
пад гукі сьвятла
з кожным імгненьнем —
мы былі далей ад пачатку
там дзе сьведка — адзіны
а забойстваў ня зьлічыш
і цела маё эмбрыёнавым шалікам
спачывала ў тваім сцэнары па суіцыдзе

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

у рукавічкі забіліся крошкі
смачныя крошкі
поснае булкі
дзе ім схаваць
свае крохкія цельцы
ад гольчатых дзюбаў ня зьбегчы
ня зьбегчы
асірацелыя крошкі
кімсьці
з'едзенай булкі

з расплеченых косак
выбіваюцца стогны —
чыя гэта рукі?
булькаценьне вады
парушае ідылію шклянкі —
хопці?
слімаковыя вусны
на гербарным целе
шукаюць кропель
што мурлычуць жаданьні
на гербарным целе каштан сухотны
пастуквае калыханку
недзіцячай хваробе

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Голас упэўнены ў сваёй прыгажосці
і значнасці
будзе распавядаць жудасныя
гісторыі...
а я не спужаюся,
і толькі мае кволае цела
напаткаюць
ліхаманкавыя канвульсіі,
не, не ад страху,
а ад вільготных вуснаў,
якія падзяляцца сваім адчуваннем
колераў.

Вольга Гапеева

ТРАХОД
АБАРОНЕНН

КАЛЕКЦИЯНЭР

Пекла – гэта іншыя людзі
Жан Поль Сартр

ПРАДМОВА да П'ЕСЫ

У пакоі дом будуюцца
Для мятлушак-зеянушак
Дзе нехта
Хацеў спакусіць надзею чакалядкай белай
Пасадзіў у няволю маленькую волю
На веру глядзеў — зьесьці хацеў
Сьпіртаваў у слоіках
Ружовых слонікаў
Прызнавайся,
Калекцыянэр з цукеркамі ў лапах,
Я адпомшчу табе адным махам
Падпілую ножкі
У твайго ложка
Зьём усё печыва
Паб'ю вокны
І пайду сьвяткаваць вызваленьне
сваёй рэспублікі
Я — нацыянальны герой
Люблю бублікі

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Дзеючыя асобы

- 1 — Думка (асоба жаночага полу)
- 2 — Ён (асоба мужчынскага полу)
- 3 — Супрацьгаз (асоба ніякага полу)
- 4 — Мужчына з вазком
- 5 — Жанчына з кейсам
- 6 — Жаночы голас

Ложак пасярод прасторы. Сьцяна, да якой прыкутая дзяўчына за рукі, паднятыя ўгору. Ейныя вочы перавязаныя чорнай стужкай. Збоку асобна стаіць Ён, апрануты як пажарны, у руках трымае супрацьгаз. Глядзіць уперад. Тэкст прамаўляецца безмацаўна.

М.А. Гапеева

ВОЛЬГА ГАПЕЕВА

ДЗЕЯ 1

Ё н. Я пажарны. Я старанна выконваю сваю працу. Я ніколі не спазьняюся і вяртаюся дадому своєчасова, бо я жыву адзін. (*Паварочвае галаву да дзяўчыны.*) Амаль што адзін. (*Уздыхае, зноўку глядзіць уперад.*) А гэта — мая думка. Яна яшчэ зусім маленькая, але надзіва нахабная. Тыдні тры таму яна прыперлася ў маю галаву. (*Рэзка хапаецца за галаву і лямантуе што моцы.*)

(*Гэтак жа рэзка спыняецца і прамаўляе звычайным голасам.*) Мабыць, памылілася адрэсай, але я не жадаў, каб яна сыходзіла, і таму прывязаў яе да сьцяны.

Маленькая паршыўка, яна ня ведала, што я зусім не пажарны. О, не, зусім не пажарны.

Я калекцыянэр. Я старанна выконваю сваю працу. Я ніколі не спазьняюся і вяртаюся дадому своєчасова, бо я жыву адзін. (*Паварочвае галаву да дзяўчыны.*)

Амаль што адзін. (*Уздыхае, зноўку глядзіць уперад.*)

А гэта — мая жонка. Яна яшчэ маленькая,

але надзіва нахабная. Тыдні тры таму яна прыперлася ў мой пакой і *(дзявочы лямант)* пабачыла мой труп. Варта дадаць, што быў аўторак.

Мабыць, яна памылілася днём тыдня? — скажаце вы.

Глупства — скажу я. Як можна памыліцца днём тыдня, калі ў тыдні ўсяго адзін дзень... аўторак.

Таму дзеля прафіляктыкі я прывязваю яе да сцяны, але гэта толькі па аўторках, я ж не садыст.

Я пасажыр, таму з абавязку службы я вымушаны карыстацца грамадскім транспартам. Але я старанна выконваю сваю працу. Я ніколі не спазьняюся і вяртаюся дадому своєчасова, бо я живу... *(Застывае ў адной позе і стаіць так да заканчэння дзеі.)*

(Жаночы голас аднекуль зверху)

— Атаньсьён, атаньсьён. Запаволены цягнік нумар 521 адыходзіць зь пятае пляцформы праз 6 месяцаў і 31 дзень. Просьба спазьніўцаў падысці да адміністрацыі чыгункі... *(Голас паступова заціхае, чуецца шум цягніка.)*

(Уваходзіць мужчына з вазком, сядзе на лажак, дастае з кайстры плеціва, пачынае калупаць пруткамі, зусім не зважаючы ні на Думку, ні на Яго).

М у ж ч ы н а (*кажа нэрвова, з раздражнень-
нем, азіраецца час ад часу*).

Учора, калі я ехаў у трамвай, на сядзеньні для
двух, бо ведаеце ж, ёсьць яшчэ і на аднаго, аку-
рат ля мяне сядзелі дзьве кабеты.

Ну і сьпёка ж тады была, і трамвай быў пера-
поўнены як і заўжды.

(Дзіцё ў вазку пачынае раўсьці, мужчына ўстае,
нахіляецца над калыскай і пачынае душыць дзіця,
пакуль яго плач не пераходзіць у хрыпеньне.
Мужчына абцірае рукі аб вопратку, сядзе й пра-
цягвае.)

Я падумаў: добра яшчэ, што яна сядзіць, ну,
тая, што з краю. Уяўляеце, што было б, калі б
яна церлася тут, стоячы ля мяне. Гузікі ейнае
сукенкі былі зашпіленыя, але тканіна проста не
вытрымлівала такога сьвінства й разыходзілася,
агаляючы ейную бялізну. Ад яе сьмярдзела по-
там, малаком і таннай парфумай.

Цікава, што яна адчувала? Ейнае цела боль-
шае за маё. (*Са шчырым задуменьнем, нават
прыпынае сваё плечыва.*) Мабыць, яна ўяўляе сябе
Маці ўсіх сваіх знаёмых ці (*задумліва*) самкай-
павучыхай. Натуральна, (*як быццам бы зразу-
меўшы ўсё*) яна ж займае больш прасторы.
(*Падхопліваецца й сыходзіць разам з вазком,
прыгаворваючы.*) Ну-ну, цішэй-цішэй.

(Зацямненьне)

ДЗЕЯ ІІ

Ложак. На ім сядзіць Ён у супрацьгазе.

Д у м к а. А табе што больш даспадобы, дзейнік ці выказьнік?

Ё н. Мгыплдлшўшуле. *(Нічога не разабраць, кажа праз супрацьгаз.)*

Д у м к а. Ты што, не падлічваеш колькасці ўжытых табой дзейнікаў і выказьнікаў за дзень?

Ё н. Ыгмыквыгаквые.

Д у м к а. А я лічу, што яны павінны мець роўныя правы. Таму кожны вечар, кладучыся спаць, я лічу свае дзейнікі й выказьнікі. І калі раптам кагосьці я ўжыла болей, наступным днём я рэабілітую таго, каго пакрыўдзіла ўчора.

Сухі матэматычны падлік, — скажаш ты.

Раўнапраўе, — скажу я.

Яны ж такія крыўдлівыя. Ну, акурат муж з жонкаю.

Ё н. *(Стогне.)*

Д у м к а. Ой, выбачай, я забылася. Гаротнік ты мой, адзін, зусім адзін. *(Спачатку спачуваль-*

на, потым паступова — зьдзекліва.) Ніхто не разглядае з табой газэт й фатаздымкаў тых спаленых целаў, якія ты выцягнуў з затопленага дому падчас вясновае паводкі. Табе нават не абавязкова здымаць твайго сябра-супрацьгазу дома, усё адно ніхто не папракне цябе за непаголенае падбародзьдзе. (*Ён пачынае мітусіцца па пакоі.*)

Няма з кім лаяцца. Няма каго ўшчучваць за патаўсьцелыя сьцёгны. Жах. (*Ён ужо не знаходзіць сабе месца.*) Трэба абавязкова паведаміць належным органам.

Я ж Думка. Я старанна выконваю сваю працу. Я ніколі не спазняюся паведамляць камусьці пра штосьці, бо хтосьці й дзесьці ўжо забыўся на кагосьці калісьці.

(*Ён ня ў стане болей трываць і пачынае паволі, але з усёй моцы рытмічна біцца галавой аб сьцяну. Думка адначасова зь ім б'ецца патыліцай аб сьцяну, да якой прыкаваная. Думка губляе прытомнасьць. Ён, змарнелы, здымае супрацьгаз).*

Д у м к а (*апрытомнеўшы, зьдзекліва*): Гм. Бачылася я з тваёй... як там яе — свабодай. Яна ж нават макароны ня здолее прыгатаваць. Я ўжо не кажу пра сьвяточны пірог.

Ё н. У той дзень, калі на вуліцы, паралельнай маёй, мянялі лампачку ў чацьвертым зь левага боку ліхтары...

Д у м к а. ... я вярталася з суседняе крамы...

Ё н. ... я адпусьціў сабе бараду й прысьвяціў яе табе...

Д у м к а. ... у той дзень, калі на вуліцы, пэр-

пэндкуляйнай маёй, згасла лямпачка ў пятым з правага боку ліхтары...

Ё н. ... каб ты не сумавала і пляла мне па вечарох коскі.

Д у м к а. А чаму яна рудая?

Ё н. *(Бярэ лютэрка і ўважліва глядзіцца ў яго. Ніякай барады ў яго няма.)* Ну-у. Гэта ж маскіроўка. Каб агонь не распазнаў мяне.

Д у м к а. А-а. Традыцыя.

Ё н. Мг.

Д у м к а. Прафэсійная?

Ё н. Сямейная. *(Паўза.)*

Я хачу падарыць табе вершык. Ён належаў маёй бабулі, але зараз я хачу, каб ён быў твой. *(Чытае вершык.)*

Агонь ахутвае твае валасы

рукі сыцёжны

сонечным зьзяньнем

ты пахнеш падсмажанай куркай

мы п'ем гарбату з попелных кубкаў

ты — мая думка

Д у м к а *(крычыць)*. Я не твая думка. Я мая думка. Ма-а-я-а-а...

(Ён хапаецца за голаў і зьбягае.)

(Чуецца бум-бум-бум, як сыгнал небяспекі.)

(Убягаюць мужчына з калыскай, жанчына з кейсам, становяцца ў шэраг, за імі два крэслы, на якія яны й сядваюць.)

Д у м к а. Дзяцей заводзяць таму, што адно адному яны надакучылі і паступова зьяўляецца прага чаго-небудзь новага.

М у ж ч ы н а з к а л ы с к а й (*падымаецца*). Я хачу сына (*сядае*).

Ж а н ч ы н а з к е й с а м (*падымаецца*). А я дачку (*сядае*).

Д у м к а. А як жа ваша гульня «Трэці залішні»?

М у ж ч ы н а з к а л ы с к а й (*абурана ўстае*). Як ты можаш? (*Сядае*.)

Ж а н ч ы н а з к е й с а м (*устае*). Ну і ну. (*Сядае*.)

Д у м к а. А потым яны не разумеюць, адкуль бяруцца комплексы. (*Быццам тлумачачы нешта і так зразумелае*.) Адкуль і дзеці бяруцца.

М у ж ч ы н а з к а л ы с к а й (*устае*). Амаралка. (*Сядае*.)

Ж а н ч ы н а з к е й с а м (*устае*). Эгаістка. (*Сядае*.)

Д у м к а. Прабачце, я, мабыць, памылілася дзвьярыма

Я н ы (*у адзін голас*). Дзівачка. Тут адны дзвевы.

(Зноўку чуюцца «бум-бум-бум». Усе падхопліваюцца й зьбягаюць)

(Зацямненне.)

ДЗЕЯ ІІІ

(Думка так і вісіць на сьцяне. Ён сядзіць на ложку тварам да яе і чытае газету.)

Ён ... калі раптам вы забыліся на малако і яно ў вас зьбегла, не ўсчыняйце панікі, набярыце нумар 000-000 — і наш дзяжурны падкажа, што трэба рабіць ў гэтай надзвычайнай сытуацыі. Ні ў якім выпадку ня дзейнічайце самастойна. *(Задуменна.)* Ой, трэба гэта выразаць. Такую інфармацыю нельга губляць. *(Выразае кавалак з газэты і прышпіляе яго на Думку. Сядае й чытае далей.)*

Учора грамадзянін Грамадзкі Грамада Грамадавіч пры напісаньні чарговага ліста свайму брату не адступіў належных тры з паловай сантымэтры ад краю паперы, (жахліва) ня можа быць!!! тым самым парушыўшы ўсе найважнейшыя нормы й стандарты напісаньня лістоў.

Па словах ягонае жонкі, грамадзянін Грамадзкі ўжо неаднаразова ігнараваў правілы ў нейкіх дробязях, але да ўчорашняга выпадку гэта не набы-

вала такіх сусьветных маштабаў. Прысуд быў вынесены адразу ж — сьмяротнае пакараньне. *(Рукой прыкрывае рот.)* Божа мой! *(Сядзіць задуменны і занепакоены.)*

Д у м к а *(як у ліхаманцы)*. ... Дзе цукар?.. Дзе-е-е?.. Мая кава-а-а-а *(плача)*, чаму яна з цукра-а-ам? Гам-гам-гам ... Ён жа хацеў.

Ё н. Цішэй, ты. Цішэй. *(Азіраецца вакол, каб ніхто не пачуў.)*

Д у м к а ..хацеў..каб я сталася ягонай....ягонай..

Ё н *(вельмі хвалюецца і шкumatae яе за плечы)*. Я прашу цябе: ня трэба гэтак крычаць...

Д у м к а ... ягонай і толькі ягонай... асабістай *(Ён затыкае ёй рот, але яна, матляючы галавой, вызваляецца й крычыць)* ... д-у-м-к-а-й !!!

Ё н *(хапаецца за галаву, адбязгае й крычыць што моцы)*. А-а-а-а-а-а!..

(Трошкі супакойваецца, потым зноў пачынае енчыць і хаваецца пад ложка...)

(Уваходзіць жанчына з кейсам, на ёй гарнітур і гальштук, яна сядзе на ложка. Ёй нязручна сядзець, бо пад ложкам — Ён. Жанчына нахіляецца і выцягвае яго адтуль, супакойваючы... Дастае з кейса вярхоўку, абвязвае ягоную шыю, а другі канец прывязвае да ножкі ложка. Галубіць яго па галаве. З-пад ложка дастае вялікі плякат, на якім напісана: «ПАНЕНКІ! АБАРОНІМ БРАТОЎ НАШЫХ МЕНШЫХ !» і ставіць побач зь ім.)

Ж а н ч ы н а. Хутчэй за ўсё у маёй жонкі была б палюбоўніца. Ну, і ў мяне вядома ж.

Я шмат думаю пра сваю будучую жонку. *(З замілаваньнем.)* Пра тое, якая яна павінна быць і ці ўмее яна пячы блінцы. І колькі ў яе радзімак, і ці істотны для яе памер майго абутку.

Я павінна думаць пра свайго будучага мужа, — скажаце вы.

Бэдуры, — скажу я, думала адна такая. *(Дастае з кейса вяроўку і пакуль абвязае яе вакол шыі, нэрвова прамайляе.)* Што пра яго думаць. *(Зьдэкліва.)* Ці ўмее ён пекчы блінцы? Колькі ў яго радзімак? І ці істотны для яго памер майго абутку? *(Падыходзіць да лямпачкі, завязвае другі канец вяроўкі на ёй.)*

Я не магла гэтага больш трываць і... шчоўк. *(Торгае вяроўку — святло гасьне. Вакол цёмна і толькі ейны голас.)* Я скінула з нацатага паверху ягоную калекцыю засьпіртаваных спэрматазоідаў. *(Торгае за вяроўку, лямпачка ўключаецца.)* І што вы думаеце? Ён пачаў збіраць новую. Я не магла гэтага больш трываць і... шчоўк. *(Торгае вяроўку — святло гасьне.)* І я падсмажыла на патэльні ягоную калекцыю. *(Торгае за вяроўку, лямпачка ўключаецца.)* І што б вы думалі? Ён быў здзіўлены маёй незалежнасьцю і маёй катэгарычнай незацікаўленасьцю ягонай каштоўнай калекцыяй і папрасіў мяне стацца ягоным мужам. Ну, я, натуральна, падзякавала, але адмовілася, бо ў мяне ўжо ёсьць жонка. Ён ня мог гэтага больш трываць і... шчоўк. *(Торгае за вяроўку, святло зьнікае.)*

ДЗЕЯ IV

(Чуецца сыгнал небаьсьпекі, усе дзеючыя асобы выбягаюць, мітусяцца, трапляюць адно адному пад ногі, шукаючы супрацьгазы. Знаходзяць і нацягваюць іх на твары. Становяцца у шэраг, рукі па швах.)

(Жаночы голас аднекуль зьверху.)

Атаньсьён! Атаньсьён!

У сувязі з перапаўненнем слыхавых органаў галюцынацыямі невядомага паходжаньня, а таксама па незалежных ад нас прычынах зь сённяшняга дня пачынае сваё дзеянне новы анты-вірусны Загад.

Пункт першы:

хлусіць павінны ўсе. Для падтрыманьня нормаў асабістай гігіены раім спалучаць выкананьне Загаду з абліваньнем сыцюдзёнай вадой.

У мэтах прафіляктыкі — тры-чатыры дробныя хлусні на дзень.

Пункт другі:

будзьце асабліва пільныя пры кантактах зь нявашым полам.

Штраф за невыкананьне Загаду — 0,5 ад
мінімальнага заробку.

(Усе здымаюць супрацьгазы.)

Зацямненьне.

к а н е ц

АБ'ЕКТ №..

РЭКАНСТРУКЦЫЯ НЕБА

(Раман у дэталях) - (Дэталі у рамане)*

* патрэбнае падкрэсьліць

Папярэджаньне

Чытач мае права:

- карыстацца рознага кшталту пішучымі рэчамі падчас чытаньня
- уяўляць сябе на месцы галоўных герояў, якім аўтар, усьведамляючы патрэбы двухпадовага грамадства, надаў як мужчынскія так і жаночыя канчаткі
- спрычыніцца да замацаваньня (не)раўнапраўя ў грамадстве шляхам жорсткай крытыкі ці ўзьнёслага аданісаньня
- выкарыстоўваць пэўныя ўрыўкі як замовы ад зубнога болю, няшчаснага каханьня і сурокаў

Пажадана пазьбягаць:

- завучваньня на памяць асобных выразаў
- публічнага цытаваньня ў месцах масавага збору

Дэталі 21

Сонца сядала не куды-небудзь, а за левы ўзгорак ейных грудак. Вазьмі я аловак – можна было б правесці дасканала простую лінію ад ейнае смочкі й да маёй зрэнкі, узбуджанай да такой ступені, што цяжка было разабраць: дзе вока, а дзе смочка.

Было рана.

Было рана датыкацца гэтай ледзь кранутай індуктаванай мэлянінавай пігмэнтацыяй скуры, і таму мая зрэнка, не зважаючы на тое, што за ёй сачылі, працягвала балянсаваць на той лініі, якую так старанна вымалёўвала натхненьне. Гэта былі яны, бяжкі-ружовыя, з морквявым адлівам вочы-смочкі, якія ўтаропіліся з уласцівай ім нахабнай засяроджанасьцю. Адна зь іх час ад часу ажно пакрывалася пупышкамі або ад таго, што сонца ўжо сядала й рабілася прахалодна, або ад таго, што сонца сядала менавіта за яе. Смочку так і расьпірала ад сваёй значнасьці, самаўпэўненасьці й ганарлівасьці. Яна ведала: яе абавязкова нехта пацалуе, лізьне, папесьціць, а мо нават і пакусae.

Такой самаўпэўненасьці заўсёды бракавала мне.

Дэталі 4

Сон, якога, па Борхесу, варта баяцца. Не, не лябірынты й не люстэркі, а ўсяго толькі адна маска. Гэта непрыемная размова з тым, хто ўмее размаўляць (у адрозненне ад цябе самога), памятаеш? ты што-небудзь памятаеш з тае размовы? Пажадана ўспомніць. было 5 ці амаль 5. ня выключаю, што было 6. Я сустрэўся з табою ў надзеі /ня блытаць з імем/ палашчыць хоць чым-небудзь твой раток. Перад гэтым я нават памыўся, прыбраўся й бачыў сябе ў люстэрку. нейкая мешаніна /венскім навукоўцам прыйшлося б даспадобы/.

Чамусьці мы стаім ля ўваходу ў мой дом, хоць па графіку павінен быць твой.

Да мяне нельга, — катэгарычна-сьлінява прамовіў я.

Мы блукалі да зімы, а потым да вечара. мешаніна № 2. за маёю сьпінаю — сьцяна /Вы чыталі “Сьцяну” Сартра?/ Памятаю, памятаю, гэтак запыталася ў мяне бібліятэкарка. Яна была нечым падобная да птушкі, і я падумаў, што няблага было б узяць яе ў нашае падарожжа. і я падумаў. А пасья ўзгадаў, што...

Калі Эжэн ня мог заснуць, ён уяўляў сабе вы-

сачэзную гару, а потым спрабаваў узлесьці на самую вяршыню. І пакуль поўз, ён засынаў. Эжэн малайчына. Ён шчыра поўз, ягоная гара ніколі ня мела вяршыні, яна была бяскондаю. З маёй сьведомасьцю такія хітрыкі не праходзяць. Звычайна гара абвальваецца, або я пасьпяваю дасягнуць ейнае вяршыні раней, чымся засну. Я спрабую ратавацца па-свойму. Праз 2-3 хвіліны ў маім роце камячком ляжыць лыжка мёду. Чамусьці яна падаецца мне жанчынай, пульхнай і немаладой. Падобнай да скульптураў Генры Мура. Ну, вось, — падумаю я, — цяпер я ведаю, якія гэтыя жанчыны на смак. Круглыя й жоўтыя.

Рассмоктаць гэты камячок ня дужа хочацца, бо — ляготна. Няхай сама расьцякаецца. Ёйны вобраз самы салодкі, салатзейшы за вусны-ракавінкі. Ён такі мяккі, што ў яго можна класьці яйка й не баяцца, што яно паб'ецца.

Дэталі 16

“Трактат пра курыныя пёркі, чорныя й белыя, якія я зьбірала на замову бяскрылых анёлаў”. Назва – нішто сабе, даўгаватая, але ўсё адно я была вымушаная зьбіраць тыя пёркі. Насамрэч яны не былі белыя, бо канчаліся рудаватымі прожылкамі. І толькі некаторыя рабіліся выключэньнем з гэтай недасканаласьці – паветраныя трусачкі пуху, што гадаваліся зусім ля цельца. Расхвалюваныя, яны ніколі не былі ўпэўненыя, з кім і ў які бок ляпець. Што ж тычыцца чорных, дык яны былі пругкімі й сьпічастымі, якімі й павінны быць жаўнеры.

Калі зьбіраеш пёркі, рукі маюць быць сухімі, нават ня столькі рукі, колькі пальцы, самыя іхнія кончыкі. Інакш выпадкова прыхопіш зь пёркам пяску ці сьмецьця, якога адразу гэтак і не пазбавішся, прыйдзеца адкладаць пёрка, абтрасаць бруд, а гэта заўсёды забірае час. Пёрак у той дзень назьбіралася няшмат – 37, калі казаць дакладна, асьцярожна паклаўшы іх у пачак з-пад гарбаты, я вырашыла ўзяць ровар і паехала катацца.

Адметнасьцю таго дня была ягоная безвыразнасьць. Амаль кожны з нас у той дзень ня меў

РЭКАНСТРУКШЫЯ НЕБА

свайго колеру. Сонечны пылок ставіў пад сумнёў
магчымасьць існаваньня як такога, і ўжо цяжка
было зразумець, ехаў ты сам ці цябе везлі. А
калі нага пачынала ныць, хацелася ўзгадаць ня-
добрым словам гаспадара, які зноўку забыўся па-
ставіць новую падкову.

...кую кую ножку паеду ў дарожку

буду коніка каваць на дарожцы начаваць...

гэтак прыемна казытала маю пятку толькі ба-
буля (-і ты-)

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Дэталё 2

Мы жывем у розных краінах і ў розных часавых паясах. Калі тут 10, там яшчэ 9. Так што ў мяне ў запасе гадзіна.

Я вучуся ня хлусіць. Хоць, калі ня хлупу я, абавязкова знойдзецца нехта, хто будзе хлусіць мне. Я старанна праектую свае сказы, нібыта архітэктар, асабліва, калі кажу, што ты – чалавек, якога я кахаю, пазбягаючы пры гэтым слова “адзіны”, якое пазбавіць мяне магчымасці будаваць іншыя палацы ў гонар іншых чалавекаў, якіх я кахаю. Да таго ж, калі я цалуюся зь не-табой, гэта адбываецца на гадзіну раней. У тваім часе я заўсёды шчырая і заўсёды з табой. Так што, калі ты вырашыш з’ехаць у Аўстралію, 6 месяцаў вольнага жыцця мне гарантаваныя. Як гарантаванае табе маё вечнае чаканьне, бо адзіны, каму я здраджваю, – гэта час.

Дэталі 46

У мяне сьлізкія боты. Напэўна, ты гэтага ня ведаеш, але я збочваю на сьнег і чую, як ён фэйна рыпіць, так што хочацца зьляпіць зь яго сьнежку й шпульнуць вунь у таго тоўстага дзядзьку, а потым бегчы, не азірацца й бегчы, правальваючыся па лыткі ў сумёт і адчуваць, як ліпнуць да скуры ўжо мокрыя нагавіцы. Амаль зіма. Амаль вечар. Амаль дома. Я націскаю кнопку ліфта.

...Ух ты!!! А ў маім пакоі нейкая вечарынка. Людзі п'юць гарбатку, размаўляюць. Вы седзіце побач і цалуеце маю шыю, у той час як я намагаюся прымусіць свае пальцы прабегчы па клявішах у бок гармоніі. Да д'ябла гармонію! Гармоны *über alles*, – крычаць яны. І я прымаю рашэньне: трэба прачнуцца.

Я вызваляюся ад вашых абдымкаў і накіроўваюся, куды звычайна накіроўваюцца пасья сну – у прыбіральню. Менавіта там я прачынаюся. Мыю рукі, іду у пакой, аднак некаторыя рэчы прымушаюць мяне задумацца, і я разумею, што: варыянт А – я так і не прачнулася, варыянт В – гэты гармідар – ня проста сон

чамусьці мая (пад)свядомасьць абірае варыянт В і я пачынаю лямантаваць, клікаць Цябе, потым Вас, не разумеючы хто з вас хто, і каго ж у рэшце рэшт я клічу. Адзінае чым ня розьніліся людзі ў маім пакоі былі іхнія імёны, якія я так і выгуквала

Э.-...Й.-...Р.-...А.-...Н.-...Д. Э.-...Й.-...Р.-...А.-...Н.-...Д.
Ніхто не зьбіраўся мяне ратаваць, а мой пакой папаўняўся новымі гасьцямі: мядзьеўдзямі ў матроскай амуніцыі, коньмі з разгубленымі позіркамі і усім тым, што валодала майстэрствам мімікрыі ва ўмовах маёй псыхікі. Гэй, хто тут гаспадар? Працяглы час я ляжу, не варушачыся, і слухаю, як арытмічна пульсуе артэрыя на шыі. Гэта яна будзе вырашаць, прачынацца ці не.

Дэталі 8

— чытаеш?

...ён падраўняў лісты, з манернасьцю маёй знаёмай-алькагалічкі. Мяне пачало цягнуць на ваніты, але я стрымалася: псаваць уражаньне ад прачытанага не хацелася.

— ну й як?

...ён пастукаў аркушамі аб стол так, быццам расшпіліў верхні гузік на маёй сукенцы (хаця не, на мне была сукенка з маланкай, але гэта не істотна).

— што? што ты кажаш?

...ён — быццам адзіная вялізная смочка, падумалася мне, смочка што падрыхтавалася да пацалунка-мацунка. Не-е, даражэнькая, ня пойдзё. Шукай сабе іншы дэлікатэс.

— добра, я падумаю

...гэта для навакольных ты абтрасаеш попел са сваёй сьмярдзючай цыгарэты, а я вось уздрыгваю, адчуваючы, як расшпільваецца станік на сьпіне.

— няма экспрэсіі?

...затое ў цябе яе зашмат... зараз ён возьме кубак, паднясе яго да свайго рота, быццам гэты кубак — мая голаў, якую дазволена бессаромна аб-

лізваць кожны раз, калі пачынае дапякаць сма-
га.

— яшчэ кавы?

...добра што ён не замовіў вячэры, інакш бы
маё цела ператварылася ў канапку, і ранкам я
прачнулася б пагрызеная й надкусаная з усіх ба-
коў. І як толькі я гэта разумею, рашуча прамаў-
ляю:

— Хадзем, мне тэрмінова трэба дадому

...гэта называецца перарваны (ежавы) акт. Я
ведаю, пра што думае цяпер наш любімы-сарам-
лівы Юрасік-карасік Б., калі бачыць у маім тэксь-
це слова “кава”. Ён узгадвае верш паэткі В.Г. і ў
думках пытаецца: ці то была ў гэтай каве спэрма,
ці то не? Адказваю — НЕ б-ы-л-о-о.

Дэталё 34

Я згодная ўявіць цябе ў позе лётаса пры адной умове: ты маеш быць асобай мужчынскага полу, бо цябе-жанчыну я ўяўляла б ў іншай прастора-за-часавай камбінацыі. Да таго ж зь цябе атрымалася б ня самая лепшая паненка. Не хавайся, вопратка табе не спатрэбіцца, а вось я прыхаплю гое-сёе. У тым ліку й кніжкі. Я прымушу цябе чытаць уголас усё, чым ты завальваў мяне падчас нашага Вы-кальнага перыяду, які, мяркуючы па ўсім, мог бы цягнуцца бясконца, калі б не мая рапучасьць і жаданьне быць першай. Гэта дзякуючы мне ты меў выключную магчымасьць пачуць, як я (дакладней мае галасавыя вязі й моўны апарат – шчыра кажучы, слова “апарат” трохі пужае, яно большае за мой раток) спалучаю выбуховы пярэднеязычны цьвёрды гук “т” з галосным сярэдняга раду верхняга пад’ёму “ы”.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Дэталё 13

Ты выгульваеш свае думачкі на павадках, у кожнай зь іх матузок свайго колеру. Так яны меней блытаюцца. Вось ты вяртаешся зь вечаровай шпацыркі, перакусваеш марской капусткай, а потым бавіш час, гуляючыся зь імі, сваімі паслухмянымі жывёлінкамі. І ўсё ідзе як мае быць, пакуль у тваёй кватэры не зьяўляюся я й не ўчыняю крывавую масакру тваіх гадаванцаў. Кагосьці я адстрэльваю на месцы, кагосьці прост зачыняю у ванным пакоі, а хто й сам паслухмяна складае лапкі і добраахвотна саскаквае з 9-га паверху. Ты бездапаможна азіраешся вакол. Але маўчыш. Цалуеш мяне ў вусны і маўчыш. Я той, хто парушае звычайную хаду рэчаў, я ня дзейнічаю паводле схемы (прынамсі табе такая схема не знаёмая), я не жадаю, каб у тваёй галаве жылі штучныя індустрыяльныя мутанты, я павяртаю цябе да коней зь лябірынтавымі вачыма, да птушак, да сярэднявечных вядзьмарак, валасы якіх пахнуць вогнішчам і нечым далёкім-далёкім... ты маўчыш. І тут я бачу, як паказваецца галоўка чарговай маленькай паскудніцы, і ты прамаўляеш яе:

— мне так сорамна, але я не кахаю цябе.

РЭКАНСТРУКШЫЯ НЕБА

1..2..3..4...6..8..9.5.67..4ц.2.оал..74.2палво40-
958лопавфзўш430975e8_556..0..0..0..0.....ад
мяне амаль нічога не застаецца. я сашкрабаю з
кіліма кавалачкі сябе, усьведамляючы, што прас-
тора ўзарвалася зь сяродзіны.

В О Л Ь Г А Г А П Е Е В А

Дэталё 6

Кожны дзень я кагосьці зьядаю.

Кожны дзень я кагосьці зьядаю. І мне пляваць, што ніхто не глядзіць на такія дзеянні як на злачынства. Ніхто мяне не папракае, мне ўсё адно сорамна, і я ўжо не магу трымаць відэлец, рукі робяцца ці то ватнымі, ці то гумовымі, сківіцы нямеюць, вочы засяроджваюцца на адной бясконца белай (паступова бясконца чорнай, а потым зноўку белай) кропцы, наліваюцца-напаўняюцца нечым сьлізкім, ім на мяне пляваць, вочы пачынаюць жыць сваім асабістым жыцьцём, і есьці ўжо робіцца немагчыма. Мяне паралізуе. Калі ты кагосьці ясі – нехта абавязкова павінен зьесьці й цябе. Ад гэтай думкі робіцца ніякавата, і я ўзгадваю Генрыха, які часам ня можа прымусіць сябе ўскрыць бляшанку кансэрваў, бо гэты працэс топіць яго ў дэпрэсіі. Нешта такога кшталту робіцца й са мной. Не, гэта не лягота, не ля нота... не мі нота... ...ды й ня рэ, напэўна, гэта нейкая какафонія.

Я адкручваю кран – і праз колькі хвілінаў у мяне будзе сваё мора, не, нават акіян. Пайду пла-

ваць. Стануся мараком. Выратую тубыльскую прыгажуню ад салёнай сьмерці. Ейны бацька будзе бязьмежна мне ўдзячны, і гэтая бязьмежнасьць скончыцца як мага хутчэйшым шлюбом ягонае донечкі, вядома ж, са мной. Гэтак тубыльскія плямёны наладжваюць вонкавыя сувязі. А я буду раўнаваць яе да ветру, да пырскаў, што прыязмляюцца на ейную ледзь кранутую індуктаванай мэлянінавай пігмэнтацыяй скуру і, высыхаючы, пратачаюцца праз поркі да крыві. Я ж ніколі ня здолею так вось высахнуць і трапіць у тунэлі ейных судзінаў. І мне нічога не застанецца, як пакутаваць ад сваёй недасканаласьці. Яна будзе мяне любіць, але неяк па-спакойнаму. І гэта правільна, бо дзяцей не кахаюць — іх любяць.

Я вярнуся героем.

— Куды. Куды ты вернешся? У эмаліраваную ванну, па ўскрайку якой маршыруюць непрыдуманыя інсэкты? Я ня слухаю.

— У якой і аднаму месца малавата? Я не жадаю гэтага слухаць.

— Ванну, якая перажыве твае аднадзённыя думкі? — вушы ўжо нямеюць ад моцна прыціснутых да іх далоняў, і тут я разумею:

трэба схавацца. І я хаваюся з галавой, каб ня чуць, але каб слухаць.

І я слухаю.

Раз — два — тры елачка згары — суседзкія дзеці адзначаюць новы год у лютым.

Ты — як — дзіця — мяне (я) кіда-е (ю) был-ы (ога) кахан-ак (ка)*

* ня выбар

Не – грызі – шалік. Ты – ж – ня – тутавы – шаўкапрад – я іду ў кіно без аспіранта № 2. Ён станецца маім пацыентам і будзе вучыцца жыць сённяшнім днём. Нічога ў яго не атрымаецца, кажу гэта цяпер, бо як толькі я спрабую залезьці пад ягоны каўнерык пагрэць далоньку, ён пачынае напружана думаць – што гэта я раблю і, галоўнае, навошта, паступова пераходзячы да сьмярдзючай думкі “напэўна яна ў мяне закахалася”. А там, за каўнерыкам, было проста цёпла.

І – магчыма – хутка – ты – атрымаеш – свой – кавалачак – цукарка – а гэта аспірант № 1. Ён мае блакітныя вочы, якія зіхацяць непрыхаванай нахабнасьцю пяцігадовага дзіцёнка. Чорны швэдар. Ідэальна-дагледжаныя рукі. 41 памер абутку. Шчыры сьмех. М-так, занадта ідэальныя рукі. Такімі пальчыкамі нават у носе калупаць шкада.

Дзеці – вельмі – жорсткія – а гэта думка, на якой аспіранты зазвычай сыходзяцца.

Дэталі 54

Першым памерла дрэва, што стаяла за хлявом. Нечаканасць – гэта не заўсёды дрэнна. У маім выпадку нават добра.

Яно слухала ўсё, што я казала, і ўсё, пра што я маўчала. Слухала й пахла. Пахла й слухала. І гэтак да бясконцасці. Да бясконцасці, пакуль не памерла. Зрэшты, так атрымалася нават больш трагічна. Ніякіх табе разьвітанняў, прабачэнняў, абяцанняў наведваць могілкі. Як і павінна быць насамспраў.

Часам навакольныя дрэвы ўяўлялі нас каханкамі, ад чаго рабілася трохі ніякавата. Але мяне не падманеш – мы ніколі не былі адзін на адзін, значыцца і каханкамі мы быць не маглі. Нас падслуховалі тысячы, мільёны вушэй. Я ня здолею іх падлічыць, нават за ўсё сваё жыццё. А калматы вусень, старанна перажоўваючы зялёнае лісьце, ня ўпусьціць магчымасці сказаць свайму суседу па галінцы: – не, ты бачыў? адкалупнуць каваляк кары і запхаць туды валосьсе, людзі пэўна звар’яцелі, а нам што з голаду паміраць ці што?

Мужчыны заўсёды былі большымі плеткарамі, чымся жанчыны.

Дэталі 45

Яна – блакітная кветачка ва ўжо выцвілым палісадніку тралейбусных пасажыраў. Яна – мой кавалачак неба, такі трохкі, ледзь-ледзь крануты сівенькімі прожылкамі аблокаў. Яна ня пахла, бо такая дасканаласць блакіту прост ня мае права на пахі. Менавіта таму яна так сакавіта і рэзка смярдзела. Аднак гэта толькі на пачатку, потым... – а потым было ўжо неістотна. Нашыя пахі пачалі перамешвацца, малекула па малекуле. Яна сядзела даволі нязграбна, але надзіва правільна. І нідзе болей яна так добра не глядзелася б, як там, на сядзенні тралейбуса ля апошніх дзвярэй, яна была павернутая спінай да ўсіх астатніх, але тварам, тварам – да мяне, ейнай ахвяры і ейнага гаспадара. У той час як яна ўяўляла сабой трохмерную прастору, што забілася ў кут гарадзкога тралейбуса № 33, мае пыласосы-вочы намагаліся ўсмактаць хоць што-небудзь – імя, век, занятак, захапленні. Хто і калі мог скатаць яе з рэштак нябеснага цеста? -...*nichts* – нічога ... я не знаходжу анічога, апроч сацыяльнага статусу.

Я – цынамоная кветка ў такім стракатым

РЭКАНСТРУКЦЫЯ НЕБА

палісадніку тралейбусных пасажыраў. Я – чыйсьці кавалачак зямлі, такі трошкі, ледзь-ледзь крануты сівенькімі прожылкамі сыняжка. Я пахну зрэдку, калі пройдзе дождж (але хто паверыць у бруднаваты гаркавата-кіслы дождж?).

ВОЛЬГА ГАПЕЕВА

Дэталі 72

ПАРАСКЛЕЙВАЦЬ АБВЕСТКІ. Трэба парасклеіваць абвесткі. “Маладая сям’я з аднаго чалавека здыме кватэру ў вашым доме. Цішыня й парадак гарантаваныя. Тэл. 2428677”.

Вось ужо й прысыпеў час пра асобны кут падумаць. Ён мне прост неабходны, гэты самы асобны кут. Мая сям’я расьце з кожнай крызай, з кожным новым каханкам. Мяне робіцца столькі, што я ўжо ня ўпэўненая ў дакладнай лічбе сваіх воляў оляў вольгаў волечак вальжынаў вальцісяў вольцяў... ад усіх гэтых бяздомных і напайжыцьцяздольных дармаедак круціцца галава. Час думаць і пра самастойнае жыцьцё. Я прыклеіваю адну абвестку да дзвярэй бібліятэкі, там дзе працуе адна мая знаёмая, нечым падобная да птушкі. Другую – да дзвярэй крамы, там заўсёды ў цябе пра нешта пытаюцца. Пытаюцца, які памер, улюбёны колер, а ваш стыль? Толькі перакроц ганак – ты адразу адчуеш як усе й усё прапахла адзіным жаданьнем – уціснуць усіх у нейкія памеры, нумары, знакі, лічбы, адрэсы, гендэры, статусы, іміджы, ня ведаю я, які ў мяне памер.

Расшпіліце-тка паліто...напэўна... – яна кудысьці зьбягае потым вяртаецца, я думаю толькі пра яе: якая яна прыгожая і што вось пасля працы яна сьпяшаецца дадому гатаваць вячэру. Дзяцей у іх пакуль няма, праўда яны ўжо знайшлі рэдкаснае імя для дзяўчынкі, аднак жа хлопчыка хочацца болей. Яна дэманструе адшуканую кашулю й чакае маёй рэакцыі. У сваю чаргу, я, вядома ж, заўсміхаюся неак вінавата і буду стаяць і чакаць, пакуль яна будзе перабіраць усе магчымыя варыянты. Зараз я ніхто іншы як лялька, якую трэба ПЕРА-апрануць. Тут галоўнае працэс, а ня вынік. Мне робіцца сьпякотна, мне няўтульна, я ня ведаю, ці хопіць мне грошай, ня ведаю, ці хопіць мне мужнасьці, ня ведаю, ці хопіць мне часу, ня ведаю, ці хопіць табе цярплівасьці, ня ведаю, ці хопіць цярплівасьці мне. Я куляй вылятаю з крамы, бо ўзгадваю: трэба парасклеіваць абвесткі, дарабіць пераклад, пад'есці, памарыць, распланаваць свой магчымы сыход, падрыхтаваць тваё магчымае прыйсьце.

Але выкруціцца немажліва. Цябе ўсё адно закласыфікуюць, дадуць асабісты нумар, падбяруць адпаведнае азначэньне, падпішуць цану, знайдуць пакупніка, па-сьвяточнаму запакуюць і адправяць. Куды? Куды-небудзь, лёс – ён як і нумар – ва ўсіх свой асабісты. Трэцюю абвестку я прыклею да дзьвярэй свайго дому. Буду павяртацца... – а раптам зацікаўлюся.

Дэталі За

Новы дзень
(пераклад з ангельск.)
Ад каго

...значыцца, гэта была ты. Я здолею адкрыць тваё паведамленьне пры ўмове, што ты дашлеш яго мне яшчэ раз. Гэта магчыма? Як ты? Я правёў шмат часу ў сябе на лецішчы непадалёк ад мяжы з Расеяй. Ты вучышся ці працуеш? Калі ласка, напішы мне зноўку. Выбачай, але мы павінны быць пільнымі з гэтымі вірусамі-крыміналамі.

Ад каго

...калі я вярнуся ў Хельсынкі, я абавязкова запытаюся наконт фінскай мовы. Жудасныя навальніцы амаль кожную ноч тут! Буду рада ад цябе пачуць.

Ад каго

...Дарагая Воля. Было файна пачуць ад цябе. Мне шкада што ты ў *down*'е, я ведаю што гэта такое. Магчыма, ты занадта сур'ёзна прымаеш некаторыя рэчы... магчыма, трэба меней звважаць на людзей. "Ёсць кветкі, што былі народжаныя, каб квітнець незаўважанымі, непрыкметна, і даць свой водар паветру пустэльні".

Вольга Гапеева

Ад каго

...хай, *sweetly*, як ты там маешся?

Твой апошні ліст вельмі дзіўны. Хто можа цябе пакрыўдзіць, мо гэта я? якія ў цябе могуць быць праблемы? Што ў вас там здарылася? У мяне ўсё добра. Зараз працую на дзвюх работах: у макдональдзе з 7 am – 3 pm, потым у другім фаст-фудзе (Арбіс), 5 дзён на тыдзень. У макдоку я працую касырам, праца дурная, увесь час заняты, у Арбіс я канструктар сэндвічаў: ляплю сэндвічы па кніжках ды схемах – прыкольна.

Ад каго

...Прывітаньне, гэта зноўку я. Сумую па ўсіх, а яшчэ я захварэла і не магу хадзіць на мора. Здаецца наш Вітал не сьпяшаецца вяртацца са штатаў, я яго заб'ю, пчыра, ня сьмейся. Спадзяюся ён не застанецца там з тымі тоўстымі амэрыканскімі дзеўкамі. Пакуль.

Ад каго

...ты даслала мне віншаваньне на дзень валянціна, а потым сышла зь кімсьці іншым. Я тэлефанаваў табе даволі позна, але цябе не было. Гэта ня добра, зусім ня добра. Калі ў цябе хтосьці ёсьць, проста скажы, навошта хавацца й хлусіць увесь час. У мяне новы нумар тэлефона, але я ня думаю, што ён табе патрэбны, і, вядома ж, табе пляваць, як мне на новым месцы.

Бывай.

Дэталі 15

Час быў класьціся спаць. Ці то прачынацца? Трэба было абіраць, зноўку абіраць, спаць-прачынацца, прачынацца-спаць. І я абіраю.

...

На падваконьні ўжо доўгі час не было нічога. Фартэпіянныя пальчыкі з задавальненьнем лашчылі палатняную скуру, гаспадар якой прымружваў навікі й час ад часу ўздрыгваў, падаючы прыкметы жыцця. Пэўна, Шапэн яму падабаўся. Аднак ад доўгай практыкі пальчыкі пачалі стамляцца, блытацца й запавольваць свой рух. Бедныя, яны ня ведалі, што хутка па іх прыйдзе дзядзька з малінавымі рукамі й прымусіць цыраваць ягоныя капелюшы, ужо неаднойчы прастрэленыя (разам з галавой) мясцовымі хлапчукамі.

А раней на падваконьні было шмат чаго...

Гаспадар малінавых рук, стаміўшыся ад самазадавальненьня, вырашыў запытацца, і ў ягоным голасе прагучала сапраўдная зацікаўленасьць: Вольга, а чаму б табе не завесьці хлопца? гэта прагучала як: Вольга, а чаму б табе не завесьці сабачку. На што я адказала: што тычыцца жывёлак, тут я за грывніс, няхай жывуць на волі. А ў мяне шосты паверх.

ВОЛЬГА ГАПЕЕВА

Дэталі 7

Думкі чарговым разам недзе напшвэндаўшыся, вырашылі вярнуцца ў галаву. Аднак ня ўсё так проста. Блудныя дзеткі са здзіўленьнем утаропіліся ў рэчы незразумелай формы. Тое былі новыя думкі. Яны пасьпяхова занялі вольную жыл-плошчу, пераклеілі шпалеры, пабялілі столь і нават павесілі новыя фіранкі. Такое нахабства не магло не абурыць былых жыхароў, і яны, пачырванелыя й раззлаваныя, з усёй моцы ўпіхнуліся назад у галаву. Галава пачала балець. Там увесь час нешта дзеелася. Варожыя лягеры сутыкнуліся не на жарт. Пачуўшы дзікія выгукі – “трава расьце – я расту – адпаведна – я – трава, трава – гэта я – пафарбуйма ўсё ў зялёны”, я вырашыла, што трэба дзейнічаць. І гаркавы прысмак кактэйлю “пігулкавы” пакінуў увушшу адно рэхава-гукавыя хвалі

“....я-я...-сту-...-дн-...-я-а...”, паволі збочыўшы на частату 16 гц, якая была ўжо недасяжнай.

Дэталі 31

А зрэшты ён чарнеў не адзін.

Анёлы ягонага веку вельмі непакояцца, калі пачынаюць чарнець. Таму я супакойваю цябе й нават згаджаюся на спатканьне. Дайсьці адразу і своечасова неяк не атрымоўваецца, і я спазьняюся на два дні. Ты злуешся, але нядоўга. І ўжо вядзеш мяне на каву зь пірожным, якое я буду абіраць сама. А ты? Зубы. У анёлаў часам таксама баяць зубы. Ведаю. Касырка-піяністка старанна адбівае кошты пірожных, кексаў, бутэрбродаў. Яна выконвае смачную гастронамічную сарабанду. Ейны пузаценькі раяль-апарат грукоча ад задавальненьня, паглынаючы рознакаляровую паперку зь лічбамі. А я паглынаю пірожнае “мядок” і слухаю твае здымкі. Такое ўражаньне, быццам ты хочаш іх перакрычаць, і таму голас твой гучны ня толькі для мяне, але і для іншых наведнікаў крамы. – А ГЭТА – ВОСЬ ХЛЕБНАЕ ДРЭВА, – крычыш ты, хітра азіраючыся навокал, ці пачуў хто. І пакуль я разглядаю здымак, ты корпаешся у стосе сваіх успамінаў і знаходзіш другі. – А ГЭТА – СУСЕДЗКІЯ ІНДЗЕЙСКІЯ ДЗЕЦІ – ну ўсё, я не адзіны твой слухач, увага з

Вольга Гапеева

боку пакупнікоў гарантаваная. Я як мага хутчэй дапіваю каву і вылятаю на вуліцу. Ты хапаш мяне за руку акурат у той момант, калі цягліца на маёй правай назе ўжо гатовая зрабіць крок насустрач “вечнага кола жыцця” (ці кола самаходу, калі прасьцей). – Чаму ты так няўважліва чытала Міла-рада??? Там жа і пра цябе было, – анёл запальвае цыгарэту, а я бягу на французскую мову, забываючыся на прыгожых мужчыну й жанчыну, што нарадзілі анёла.

Толькі потым я ўзгадваю Яе, сваё апраўдань-не, якое мусіла пачынацца так:

... аднойчы я пабачыла Марыю Ст’юарт. У мэтро. Нейкая жанчына ўздымалася па лес-віцы (але ж мяне не падманеш) я адразу зра-зумела: гэта яна. Справа ў тым, што калі ісьці па лесе ня першым, а за кімсьці, галі-ны заўсёды хвастаюць цябе па твары, па ру-ках, і ты нічога з гэтым не паробіш. Раней я яе ніколі ня бачыла, таму вярнуўшыся ў бібліятэку, удакладніла сваю сустрэчу і я ўдакладніла.

Клуэ Ф. Партрэт Марыі Ст’юарт.
Марыя Ст’юарт (Mary Stuart) (1542–1587).
Стаўшыся ўдавой у 1561-м вярнулася ў Шат-ляндую. Дамagalася ангельскага пасаду (у

Вольга Гапеева

якасьці праўнучкі караля Генрыха VII). Спробы Марыі Ст'юарт умацаваць сваю ўладу ў Шатляндый, абапіраючыся на каталіцкую шляхту, выклікалі незадаволенасьць шатляндзкіх кальвіністаў, якая вылілася ў паўстаньне 1567 году. Абвінавачаная ў забойстве свайго другога мужа лорда Дарылі, Марыя Ст'юарт была вымушаная ў 1567-м адмовіцца ад пасаду на карысьць сына (шатляндзкі кароль Якуб VI; з 1603-га ангельскі кароль Якуб I) і ў 1568-м уцякаць у Англію. Па загадзе ангельскай каралевы Элізабэт яе пасадылі ў турму. У Англіі Марыя Ст'юарт фактычна была цэнтрам прыцягненьня найбольш рэакцыйных сілаў ангельскіх фэадалаў у іхняй барацьбе з прыхільнікамі ўраду Элізабэт. Пасьля раскрыцьця сэрыі каталіцкіх змоваў супраць Элізабэт, Марыя Ст'юарт была асуджаная і пакараная сьмерцю... Насычанае драматычнымі падзеямі, жыцьцё Марыі Ст'юарт сталася для шматлікіх пісьменьнікаў (Ф. Шылер, С. Цвэйг і іншыя) сюжэтам літаратурных твораў, у якіх вобраз Марыі Ст'юарт, залішне ідэалізаваны.

Літ.: Henderson T. F., Mary queen of Scots, v. 1-2, L., 1905; Philippon M., Histoire du regne de Maria Stuart, t. 1-3, P., 1891-92.

Дэталі 24

Запалкі ёсць?

Ён пайшоў далей, і я ня стала яму крычаць усьлед, што ў мяне няма запалак, але ёсць запальнічка. Ён жа пытаўся запалак.

Не, я не палю, прост часам дзе-нідзе выключаюць сьвятло — і я на ўсялякі выпадак цягаю з сабой запальнічку. Раней у мяне была лямпачка, свая, уласная. Я думала: ну вось, цяпер і ў мяне ёсць нешта сваё, роднае, як у кожнага нармальнага чалавека. Аднак мая лямпачка ня доўга зіхачела. Не, яна не перагарэла, яна ўсяго толькі змяніла месца жыхарства. Паехала рэкламаваць беларускую вытворчасць на замежны рынак. Мая сяброўка Надзея парадзіла абзавесціся лямпачкамі айчынай вытворчасці (мясцовымі, значыцца) і з задавальненнем прадэманстравала мне свой нядаўна прыдбаны экзэмпляр. Год як яна карыстаецца сваёй лямпачкай і так прызвычалася да яе, што ўжо ня можа й гадзіны без яе пражыць. Я за Надзею рада.

Дэталі 0

Мне 14 гадоў. Я вучуся ў звычайнай школе. Самай звычайнай. Там існуюць свае законы й парадкі. Мне падабаецца дапамагаць людзям, часам здаецца, што гэта тое, чым я павінна займацца ўсё сваё жыццё. Больш я нічога ня ўмею. (І, як даводзіць практыка, – нават гэтага.) Мне ўсё яшчэ 14 гадоў, і нас зь сяброўкай пасылаюць да старой жанчыны. Аказваецца, мы ўзялі над ёй шэфства. Дакладней, ня мы, а нашая школа. Я даведалася пра гэта зусім нядаўна, і калі даведалася, то згубілася ў часавым вымярэнні, бо тое, што мусіла здарыцца са мной, ужо адбылося гадоў 60 таму. Часавыя дзіркі такога кшталту запаўняюцца ў сьвядомасці чым заўгодна, толькі ня тым, што ёсць насамрэч. Прыкладам, я еду ў трамваі. Мне не халодна, бо ідзе сьнег. Калі ідзе сьнег, халодна быць ня можа, можа быць па-дзіўнаму сумна (пасумнаму дзіўна). Я еду праз старыя будынкі яшчэ не старога гораду, хутка іх пачнуць бамбіць, ля крамаў выпягнуцца доўгія чэргі, а я ўсё буду ехаць, не разумеючы, які цяпер час і куды я еду.

Наша падапекаванка не была бабуляй, яна была старой жанчынай. Бабуля – гэта такое добрае зь вясёла-сумнымі вачыма стварэнне, якое пахне мёдам-сырым цестам-спакоем-упэўненасцю-сама-

дастатковасьцю й стомленым дыханьнем. Яна памятае тое, на што я ўжо забылася. Потым усё будзе наадварот.

Старая жанчына жыла ў двухпакаёвай кватэры. Здаецца, у яе нават быў муж. Гэта мяне страшэнна абурала, бо я не разумела, чаму ён не прыбірае за сваёй жонкай. Яна была падобная на самку-павучыху, а ён на самца, якога яна праз сваю хваробу не пасьпела зьвязаць. Ёй было цяжка хадзіць, і таму большую частку свайго нецякуча-застылага часу яна праводзіла ў ложку, які пакідала толькі зрэдку – адчыніць дзверы сваім “прыбіральшчыцам”. Яна не выказвала асаблівай удзячнасьці і ўспрымала нашу прысутнасьць як належнае, чаго нельга было сказаць пра нас. Тое, як яна аддавала загады, выклікала адчуваньне, што гэта я была вінаватая ва ўсіх ейных хваробах і ў тым, што была малым дзяўчо, якое спрытна гэтак рухалася па ейнае тэрыторыі. А рухалася я так спрытна, таму што мела толькі адно жаданьне – як мага хутчэй выбегчы з гэтага клінічнага сьвету, дзе ўсё сьмярдзела лекамі – потам – лекамі – урынай – лекамі – пазалеташняй ежай – лекамі лекамілекамілека мі ле кам і лекамілекамілекамілекаміле каміле камілекаміле камі ка-лекамі і гэтыя пахі ўжо не былі пахамі, яны мутавалі ў гукі й нахабна гэтак чапляліся за мяне, за мае валасы, за рукі, за ногі й абараніцца не было чым. Свайго паху я пакуль на займела. Хоць з гэтым можна паспрацаваць.

Мне 19 год. Ён нахіляецца да маёй галавы і кажа, *як цудоўна, але ты пахнеш нічым, нічым*

штучным. Калі б ты была вышэйшая ростам – я намалываў бы зь цябе Вэнэру. Сядзець перад камэрай чужых вачэй і ўсьведамляць, што цябе ня бачаць, бо зараз ты мітычная істота з чужым імем і чужой біяграфіяй. Не, усё ж добра, што я не такая высокая. Мне ўсё яшчэ 19, і ўжо другі ён абдымае мяне, уцягвае пах маіх валасоў і кажа, ты ніколі ня вырасьцеш, таму што пахнеш малаком. Я прыкладаюся да ягонага вуха, як да марской ракавіны, і слухаю.

Малака я ня п'ю, я яго не люблю.

Я п'ю каву. Я п'ю каву на кухні – другі кубак запар сённяшнім ранкам. П'ю, бо не магу ня піць. Як не магу стаяць, таму я апускаюся на падлогу, паволі праяжджаючы сьпінай па белых паліраваных шафах, за дзвярыма якіх живуць слоікі розных памераў і формаў. Большасць зь іх пустыя, але гэта неістотна. Істотна тое, што блытаецца патэфон з патысонам, Колас з Купалам, а разынкі здаюцца асобнай расьлінай, прычым нават дрэвам. Мая сьпіна адчувае вострую ручку шафы, і вось я на падлозе. Я на падлозе. Я п'ю каву і пра нешта там думаю. Думаю, вазьму-тка я “Пэрвэрзію” пачытаць ці што. І вось я ўжо чытаю, я на кухні, п'ю каву, чытаю пэрвэрзію і пра нешта там думаю. І вось калі я амаль перапыняюся думаць, чую як зьлева ад мяне з падваконьня тое, пра што я думала, скідае гаршэчак з пальмай. Ягоны гук ляціць хутчэй за яе самую, таму я спачатку чую, а потым бачу. Я гляджу на пальму, якая ўжо на падлозе зьлева ад мяне. І я ўжо ня п'ю кавы, не чытаю “Пэрвэрзіі”, але думаю.

Дэталі 12

Калі й крыўдзіцца, дык толькі на сябе. Калі крыўдзіць...

Мы сустрэліся ў мэтро. Мы заўсёды сустракаемся ў мэтро. Гэтым разам я не вымала з запlechніка кніжкі. Насупраць было куды цікавей. Тры асобы: жанчына, мужчына й дзіця, клясычнае існаваньне. Мяркуючы па іхніх тварах, лёга было пацьвердзіць думку, што яны – сярэднестатыстычная сям'я. Вывучаючы рысы іхніх твараў, прагнулася даведацца чагосьці болей, але на наступным прыпынку пачалі ўваходзіць людзі, і мне застаўся толькі мужчына. Мяне адразу зацікавіла форма ягоных вуснаў. Здавалася, быццам верхняя частка была караткаватаю, і гэта не дазваляла ёй цалкам злучыцца зь ніжняю. Атрымлівалася, што рот ягоны быў трохі раскрыты й можна было пабачыць заечыя зубы. Усё ж я пагадзілася з сабой і вырашыла адзначыць: ён – даволі прынабны экзэмпляр. Ягоны твар быў павернуты ў профіль, і таму я магла спакойна сноўдаць вачыма па ягонай шчаце, сківіцы і далей уніз – па шыі. Праўда, там я натыкалася на шалік, потым – на куртку, і мне падумалася, што на-

шмат лепей ён глядзеўся б у паліто і бяз гэтай шапкі, што хавала (я ўпэўненая) ня менш прыгожыя валасы, па якіх мае вочы таксама не адмовіліся б прабегчыся сваёй упартай нахабнасьцю. Была зіма, але ягоная скура нагадвала пра лета. Жонка карміла яго добра, ён зьядваў з апэтытам (якога заўсёды бракавала мне) і першую, і другую, і трэцюю. І ўжо шукаючы прабачэньня за свае вандроўкі, я пачала апраўдвацца, што, магчыма, ён ніякі ня бацька, можа ўвогуле левы чалавек, ну, хаця б брат. Дзяўчынка падсунулася да яго бліжэй запытацца пра нешта, а ён неяк разгублена паціснуў плячыма, нават не паціснуў, а так, быццам зьбіраўся паціснуць. Ён разумеў, што выконваць гэты рух да канца ня мела аніякага сэнсу, бо той, каму ён быў адрасаваны, быў здольны ўжо здагадацца пра яго. Дык навошта? Гэта, як не дамаўляць словаў – не дагаворваць сказаў – не даслухваць да канца показак – у прысутнасьці таго, каго добра ведаеш. Так пачынаецца маўчаньне. Ён глядзеў на сваю жонку і на дзіця, пытаючыся ў мяне і іншых – *гэта сапраўды мая жонка? – а гэта мая дачка? – і я зь імі живу? – а яна кладзецца ля мяне кожную ноч і кожны ранак я не магу прачнуцца? – і гэтае дзіць – гэта імгненная сустрэча майго спэрматазоіда й ейнай яйцаклеткі?*

І я адзіная з пасажыраў гатовая паверыць яму, падтрымаць яго, скрасьці і сівым ранкам абудзіць грукатам дзьвярэй вэнэцыянскага гатэлю, забыўшыся на сваю шкарпэтку і неаплачаны рахунак. Чаму я не застануся зь ім. Ягоныя вочы так нічо-

га й не прамовілі. Іхняя пустэча была дасканаласьцю, не кранутай ані літарай прачытанай кнігі. Які быў сэнс рабіць з гэтай бясконцасьці ручную малпу са штучна запханымі ў яе ідэямі.

Дасканаласьць не для мяне.

Дэталі 28

Ейная маці была руская. Ейны бацька – габрэй. А яна сама была маёй сяброўкай.

Перакročыўшы ганак дзіцячага садка, куды мяне ўпарта не хацелі браць з-за нізкага гемаглябіну, я прашаптала:

– мам, паглядзі, якія ў той дзяўчынкі доўгія валасы. Я хачу зь ёй сябраваць.

Гэтак першы раз у жыцці я пазнаёмілася зь дзяўчынай. Я ганарылася сваёй сяброўкай, у яе былі валасы да попы і экзатычнае імя, якога не было ні ў кога. А яшчэ ў яе быў старэйшы брат і бацька.

Я раўнавала яе да кожнага слупа і хацела, каб яна належала толькі мне. Потым мы нават вырашылі ажаніцца (вядома ж, калі вырасьцем) і жыць разам. Я прыляплю сабе вусы падчас рэгістрацыі, і ніхто не здагадаецца, што я – гэта я.

Дэталі 3

...20. У Міляне +20. Вэрдзі даўно памёр. Праўда, мабыць, не ў Міляне, але там усё адно +20, таму Іялянта сядзіць на падмурку калёны музэю мастацтваў, скрыжаваўшы ногі. Іялянта чакае Артура, яна не чакае мяне, пра мяне яна нічога ня ведае, зрэшты, як і я. Аднак у мяне перавага. Я ведаю, што яна мусіць цяпер сядзець тут, і мне няцяжка здагадацца, што яна – гэта менавіта яна. Толькі італьянка можа гэтак глядзець на архітэктuru супрацьлеглага дому і атрымліваць асалоду ад адсутнасці аўтамабіляў і наяўнасці вольных парковачных месцаў. Яна сьмяецца й абяцае, што абавязкова прыедзе сюды са сваёй уласнай машынай, каб паркаваць яе дзе толькі можна. Гэтак яна будзе адпачываць.

Дэталі 5

Маўчы, толькі маўчы.

Навошта словы, калі размаўляеш вачыма. Я буду вучыць цябе слухаць кожную ноту кожнага акорду з кожнага нахцюрну, якія мы завучым на памяць. Слову патрэбная папера, а не твае вусны, як патрэбныя вусеню лісты, а ня вершы, што на іх занатаваныя. Ведаю, цяжка, але паступова ты звыкнешся з гэтым. Людзі прызвычайваюцца нават да паскудства і броду, дык чаму б не прывыкнуць да маўчаньня.

У адзінай сукенцы з водарам, які табе так падабаецца, я выпрастаюся на зімовым кіліме і ўспомню, што рамонкі, на жаль, не існуюць у кубічнай прасторы. Нічога, скажаш ты, мы будзем смажыць яечню, яна таксама падобная на рамонкі. Я моўчкі згаджуся і выцісну з сябе ўсьмешку.

Шэрае неба не злупецца, яно разважае. Можна, нават пра колер маіх валасоў.

10 крыўджаньня (па новым стылі) 0001 году, гэта калі? Заўтра, сёння, учора, пазаўчора? Якая розніца. Сьвята ёсьць сьвята, няхай сабе і фіранак. У гэты дзень яны ляцяць за межы свайго

існавання – ператвараюцца ў летуценніц. Аднойчы я набяруся смеласці і скажу: – Паважаная мадам Фіранка, дазвольце мне ляцець з Вамі. Прыгожая, далікатная і чыстая, яна азірнецца, правядзе сваімі крыламі па маіх вачох і ўсьміхнецца: – Ты яшчэ маленькая і не разумееш нашых вершаваных палётаў.

Б-ы-ы-в-а-а-й...

Цяпер у мяне няма нават фіранкі.

З кожным подыхам штучнага святла крочыць робіцца цяжэй, бо гіпсавыя словы камянямі выпадаюць з чалавечых пастак, нібыта зубы старога дзядзькі. Яны, словы, не ляцяць у бясконцасць вулак, а застаюцца смярдзець тут, пад нагамі. Няспраўджаныя спадзяванні й цыфэрблятныя памкнёныя жабракамі сядзяць на пэцканых брукаванках. Чакаюць мяне. «Ты – добрая», – сказаў адзін мужчына, выцягнуў з куфра коўдру й пабег збіраць камяні. На прыступках засталіся толькі я і апэльсынавая лупінка. Мы чакалі смяцця ці міласці ў выглядзе будучых дзён жыцця. У той вечар я адмовілася ад нэрвовага стака-та жаночых абцасаў, бо была закаханая ў ледзь чутны палянэз тваіх ботаў. Маршы мы не любілі, як і адзін аднаго.

Прайшоў нехта й паклаў у руку 10 гадоў.

У тралейбусе, што пакутуе на базэдаву хваробу, сустракаю раніцу. Прыпынак... ня мой, на-

РЭКАНСТРУКЦЫЯ НЕБА

ступны – таксама, яшчэ адзін... зноў ня мой. Мо тралейбус ня той? А мо – я ня тая?

Усе словы, зьвернутыя да мяне, я захоўваю ў асобных капэртах, каб яны не псаваліся й не ператвараліся ў камяні, якія ты так любіш.

ДэТаль 47

Кабалістычныя кавярні змагаюцца з рамантычнымі завулкамі, а я хачу патануць, схавацца ў вялікіх, нібыта дзядулеў швэдар, далонях.

Я засну, стомленая пошукамі любімых шкарпэтак, і мне прымроіцца чорная, выключаная з разэткі прастора.

Там існуе плоскасьць альфа, з мноствам вала-сінкавых ліній, крыжыкаў і чымсьці падобная да яе плоскасьць бэта.

– Дык чаму плоскасьці скрыжоўваюцца?

Гэта павісьне нада мною сусьветнае пытаньне геамэтрыі.

– Вельмі проста, – адкажу я, – Таму што яны патрэбныя адна адной і хутка ў іх будуць дзеткі – маленькія пласкасьцяняты.

Некалькі крокаў – і я трапляю ў дарослы сьвет. Тут усё інакш. Шмат чаго «нельга», напрыклад, нельга казаць глупствы і бачыць падазронныя срэбныя кропачкі ў паветры.

– Ну і што! Затое тут ёсьць цікавая гульня: хто памрэ першы!

Аднак у гэта я не паверу, як і ў тое, што мае гаваркія вочы ўмеюць маўчаць, а фарбаваныя пух-

касьцю вусны — прамаўляць што-небудзь істотна пчырае. Падсьвядомасьць запануе пад вонкавасьцю ў той вечар, калі ягоным эпілёгам станецца вечнасьць, а ня я.

Гільятынавы дождж абвесьціць новае (на пару тыдняў) стагодзьдзе, надыход якога я адзначу ў кампаніі незнаёмых, але досыць прывабных будынкаў і вулак з пляшкай віялянчэльнага суму. Парасоны шпацыровых суседзяў паведаміць, што ўночы магчымы моцныя ападкі з навальніцамі. Але пра гэта я даведаюся пазьней, як толькі мае цукровыя летуценны пачнуць паволі зьнікаць, агаляючы каркасны стрыжань, на які праз час можна будзе наляпіць новыя. Усе мае клетачкі ператворацца ў бэкарную вадкасьць і, захопленыя тутэйшай эўфарыяй, пачнуць выгукваць апазыцыйныя лёзунгі. Ні бэмолі, ні дыезы ім ужо не дапамогуць, бо яны, клетачкі, адшукалі сапраўдную шчырасьць. Якою ёсьць адмаўленьне.

Дэталі 83

Самастойнае вывучэнне гэтага гораду пачалося зь візытаў да першага пацыента маёй цнатлівасці. Мапамі карыстацца не прыходзілася, усё рабілася навобмацак. Так павялося, і пазней я ўжо ніколі не здраджвала гэтаму прынцыпу. Расчуленая пакутамі вэтэранаў каханьня, я не магла заставацца дома. Закінуўшы неабходныя мэдыкамэнты ў аптэчку, я выпраўлялася ў падарожжа. Часам назвы вулак, дзе жылі пацыенты, мудрагелітым чынам перапляталіся зь іхнімі імёнамі ды прозьвішчамі, што рабіла прасьцейшым працэс завучваньня геаграфіі гораду.

У дзёньніку назіраньняў больш за ўсё сустракалася слова “заўтра”, якім вельмі любілі карыстацца пацыенты. Характэрным сымптомам захворваньня было маніякальнае жаданьне прачнуцца менавіта заўтра. Чаго, вядома ж, адбыцца ніяк не магло. Ты прачынаешся сёньня і толькі сёньня. Нельга было не заўважыць, што большасьць зь іх звыкалася з маёй прысутнасьцю, а некаторыя нават спрабавалі заляцацца (ня столькі да мяне, колькі да маіх грудак), што тлумачылася дзіцячымі перажываньнямі, якія глы-

бока заселі ў памяці і рабілі зь мяне гэткую “еву ў шкарпэтках”. Так атрымалася, што 23-я пара маіх храмасомаў уяўляла зь сябе мадэль ХХ. Гэта дакладна адлюстроўвалася падчас кожнай размовы. Што б я ні рабіла, я ўсё адно крочы *-ла*, танчы *-ла*, пі *-ла*, жвака *-ла etc, etc*. Так атрымалася, што генрых, міларад і нават джэймс мелі 23-ю пару мадэлі ХУ. І кожны зь іх што б ні рабіў, усё адно крочы *-ў*, танчы *-ў*, пі *-ў*, жвака *-ў etc, etc*.

Дэталі 9

Я зычыняю за сабой дзверы. Тут ня хопіць месца нат для раскінутых рук. Тут пахне кляўстрафобіяй і нямой прысутнасцю тых, хто здымаў слухаўку, прыкладаў яе да вуха й цяжка дыхаў. Так як зараз раблю гэта я. Занята. Міжволі я пачынаю прыслухоўвацца й чую размову, словы якой гаропынамі адскакваюць ад сьцяны суседняй кабіні. Каб хоць неяк апраўдацца, я ўяўляю сябе ксёндзам на споведзі, жанчынай, што прыйшла ў турму на спатканьне да мужа, памяшканьнем аэрапорту, нічыйным домам, дзе чаканьне ёсьць адзінай магчымай рэальнасьцю, за якую хаваюцца вандроўнікі Саду Геспэрыдаў.

Занята.

Вялікая самота здымае кут у пакоі маёй знаёмай прастытуткі. Яны ўжо даўно жывуць разам, але хто зь іх здагадаецца першы пра прысутнасьць другой? У яе была лялька, якую яна апранала ў шыкоўныя строі, а выпраўляючыся ў падарожжа, абавязкова хутала ейнае плястмасавае цела ў што-небудзь цёплае, так як цяпер яна хутэе шалікам сваю шыю, але ад гэтага цяплей ня робіцца, ейнае цела не саграецца, яно, пэўна, таксама з

плястмасы. І таму часам яна тэлефануе гэтаму сарамліўцу, кліенту, які адзіны здольны нагадаць пра ейную чалавечую сутнасць. Звычайна ён доўга топчыцца на ганку й не адважваецца нават зайсці, ня тое каб датыкнуцца. Таму яна бярэ ягоную руку, цягне да сябе, распранае і прымушае здзейсніць адзін з самых выкшталцонных актаў каханьня. Ён расьцякаецца па ейных судзінах, трапляючы ў кожны капілярчык, пасья чаго застаюцца ружовыя і чырвона-чорныя шнарыкі, а ягонае імя чытаецца па дрыготкіх вуснах, якія так і ўпэўніваюць: боль – гэта толькі прага болю, боль – гэта толькі прага болю, боль – гэта толькі прага болю.

Занята.

Мне нічога не застаецца, як пайсці й напісаць ліст.

Тут галоўнае не паддацца хвіліннай сантымэнтальнасці.

Лепш пісаць пра тое, што ўвесну пакасілі траву, што маршруты некаторых аўтобусаў і тралейбусаў былі зьмененыя з прычыны рамонту дарогі. І, вядома ж, пра тое, што я рыхтуюся да карнавалу, і зараз на маім кіліме раскіданыя рознакаляровыя стужкі, бліскаччая папера, скруткі. Я запакоўваю падарункі. Я сапраўды рыхтуюся да карнавалу.

Вось такі ліст я напішу бурштынаваму каралю, зь якога ён так ці інакш даведаецца, што ўсе мае знаёмыя анёлы, аспіранты, каханкі, кілеры, калекцыянэры, вэгетарыянцы, альпіністы

паспяхова праходзяць курс лячэння, а некаторыя нават хутка будуць выпісаныя.

Практыка давяла, што падманваць можна ня толькі іншых, але й сябе. Гэта сталася зразумелым, калі я пабачыла, як лісьце з радасцю пакідала свае галіны. Яны смяяліся, а некаторыя нават пасьпявалі зрабіць колькі піруэтаў у паветры перад тым, як са шчаслівым выкрыкам “плюм” ляснуцца аб халодны асфальт. Абіраючы самападман, яны пазбаўляліся той нерашучасці і няўпэўненасці, якую можна параўнаць з надзвычайнай гнуткасцю якой-небудзь гумовай рэчы. Хвілінай маўчання ўшаноўваецца памяць восеньскіх герояў.

Цалую абдымаю
вашая вольга

Юрась Барысевіч

БЕЛАЯ ПТУШКА ў ЧОРНЫМ ПАЛЁЦЕ

5

ВЕРШЫ

Белы. Чорны...	11
Недзе на цёплым жываце...	12
Пясочны матыль...	13
таўровыя подыхі...	14
Хлопчык кульгавы...	15
Калі народзіцца сьмерць і...	16
Марцыпанавы сьнег...	17
на падлозе вандруюць не паперы...	18
Пад грукат малочнага сэрца...	19
Запляцеш мне коскі коскі...	20
Пёрка пухнатае падае...	21
У краінах недасьледаваных твараў...	22
На целе тваім...	23
Я зьбіраюся на вайну...	24
Я прыйду на тваё пахаваньне...	25
Ты гандлюеш маімі вачыма..	26
Калі робіцца вусьцішна...	27
Адчыняй сваю дамавіну...	28
Пясок...	29
Восеньню..	30
У слоік...	31
я распілую хоспісны вечар...	32
Цэляфанавыя вятры...	33
Аблокі перасьпелыя...	34
крылы...	35
ВЕРШЫ ПРА ЖНІВЕНЬСКІ ГОЛАС	36
з прасьціны мармэляднага неба...	38
Асьцярожна памый свой цень...	39
Як паклічу цябе на вайну...	40
Чаму я ня дрэва...	41
Адсюль немагчама памерці...	42

ВОЛЬГА ГАПЕЕВА

Я часткова памру...	43
Белая жырафа...	44
Сьпелыя зморшчынкi лужынаў...	45
У жоўтай траве...	46
сьнежня чацьвертага...	47
У доме дзе вада рассыпалася...	48
злосны абледзянелы Ыт...	49
Я прачынаюся ад таго што цела тваё...	50
Ад слупа да слупа...	51
Дзікія кірлі на сьняданах...	52
Зрываюся...	53
Мяне не хапае бо...	54
МНЕ белым кітом...	55
Пустою калыскай павісну...	56
я бяздомныя рухі цела свайго...	57
па-ведамленьне...	58
р-ранкам халодным...	59
Вока каня...	60
Валасы мае...	61
папэўна...	62
сьпінамі ў сьнег падаем...	63
калі памірае дрэва...	64
сакавітая...	65
У душным пакоі душацца...	66
Атрамантавыя плямы замярзаюць...	67
Вада парастае мохам...	68
Ружовыя галюцынацыі...	69
у рукавічкі забіліся крошкі...	70
з расплеченых косак...	71
Голас упэўнены ў сваёй прыгажосьці...	72
Я ...	73
КАЛЕКШЫЯНЭР (п'еса)	75
РЭКАНСТРУКШЫЯ НЕБА (раман)	91

Літаратурна-мастацкае выданьне

В о л ь г а Г а п е е в а
РЭКАНСТРУКЦЫЯ НЕБА

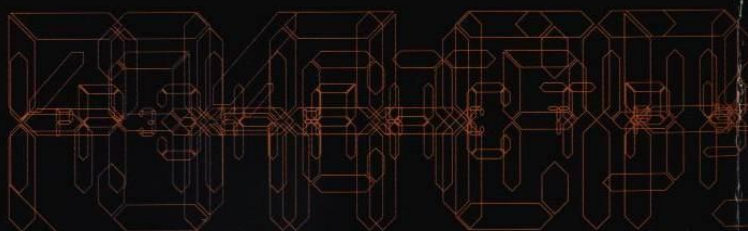
Рэдактар В. Акудовіч
Дызайн С. Ждановіч
Карэктар Н. Шакун

Падпісана ў друк 28.12.2002 г.
Фармат 84x108¹/₁₆. Папера афсэтная.
Друк. а. 7,5. Наклад 200 асоб. Замова № 52

Выдавец І. П. Логвінаў.
220050, г. Менск, пр-т Ф. Скарыны, 19-5.
ЛВ № 522 ад 16.04.2002 г.

В о л ь г а Г а н е е в а

SCHMIDT
WERA